Муқәддәс Китап

Инжил 21-қисим

«Петрус «1»»

© Муқәддәс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчә Муқәддәс тәрҗимиси»

Инҗил 21-қисим

«Петрус «1»»

(Расул Петрус язған биринчи мәктуп)

Кириш сөз

Расул Петрус ушбу хәтни кимгә вә немә мәхсәт билән язған?

Хәтниң бешида у: «**Понтус, Галатия, Кападокия, Асия вә Битинийә өлкилиридә тарқақ яшаватқан мусапир бәндиләргә**» салам йоллайду. «**Тарқақ яшаватқан мусапирлар**» («диаспора») дегән сөз адәттә Асурийә вә кейинки Бабил империйәси тәрәплиридин сүргүн болған, андин Пәләстингә қайтмай тарилип кәткән Йәһудий хәлқини көрситиду. Бирақ мошу йәрдә биз бу сөзни көчмә мәнада ишлитилгән, у барлиқ етиқатчиларни көрситиду, дәп қараймиз. Шундақ қаришимизниң сәвәплири төвәндикидәк: —

(1) 5:14дә бу хәттә «**Силәргә, йәни Мәсиһдә болған һәммиңларға аманлиқ-хатирҗәмлик яр болғай!**» дәп йезилиду. Бу хәт пәқәт Йәһудий етиқатчи җамаәтләргила йезилған болса, бундақ салам сөзи мувапиқ болмайтти. «**Понтус, Галатия, Кападокия, Асия вә Битинийә**» дегән йәрләрдә Йәһудий вә Йәһудий болмиған ишәнгүчиләрниң айрим-айрим жиғилишиниң һаҗити йоқ еди, чүнки икки гуруппиниң ортақ тили, йәни ана тили грек тили еди.

(2) Петрусниң иккинчи хетиму охшашла бир гуруппа кишиләргә йезилған болуп (1:1) у уларға: «**Бизниң Худайимиз вә Қутқазғучимиз болған Әйса Мәсиһниң һәққанийлиғи арқилиқ биз билән охшаш қиммәтлик бир етиқатқа муйәссәр қилинғанларға салам!**» дегән ортақ бир ибарә билән язиду.

(3) Дәрвәқә, хәттики бәзи ибариләрни Йәһудий етиқатчилар яхширақ чүшинәтти (мәсилән, «**Силәр болсаңлар, Худа таллиған бир җамәт, шаһанә бир каһинлиқ, пак-муқәддәс бир әл, шундақла Өзигә алаһидә хас болған бир хәлиқтурсиләр**», 2:9). Лекин у оқурмәнләрниң өтмүшлирини тилға алғанда, бутпәрәслик турмушни өткүзгән Йәһудий әмәсләргә мувапиқ сөз қилиду, мәсилән: —

«**Худаниң итаәтмән пәрзәнтлири сүпитидә, илгәрки ғапиллиқ чағлириңлардикидәк һавайи-һәвәсләргә берилмәңлар**» (1:14)

«(Худа) **силәрни қараңғулуқтин Өзиниң тилсимат йоруқлуғиға чақирған**» (2:9).

«**Бурун силәр бир хәлиқ һесапланмайттиңлар, лекин һазир Худаниң хәлқисиләр**» (2:10). Асасий җәһәттин бундақ сөзләр Йәһудий әмәс етиқатчиларға мувапиқ келәтти.

«**Чүнки күнлиримизни ят етиқатсизларниң ирадисигә әмәл қилиш билән, йәни һәртүрлүк бузуқчилиқ-шәһванийлиқ, нәпс-һәвәсләр, һарақкәшлик, әйш-ишрәт, мәйхорлуқ вә жиркиничлик бутпәрәсликләр** (ят әлликләр) **ичидә өткүзгинимиз купайә қилар»** (4:3) (мошу йәрдә у «биз» дәп ейтқини билән Петрус (Петрус Йәһудий, әлвәттә) «Мәнму өткәндә силәр Йәһудий әмәсләргә охшаш гунакар болған едим» дегәндәк. У өзи бутқа чоқунған әмәс, әлвәттә («2Пет.» 3:15-16ниму көрүң).

(4) Хәт Силванус (қисқартилған исми «Силас») дегән адәмниң қоли арқилиқ әвәтилгән. Силванус расул Павлусниң сәпәрдиши һәм хизмәтдиши болған еди вә у Йәһудий әмәс болуши мүмкин (исми Йәһудийларниңкигә охшимайду). Силванусниң ушбу хәтни йәткүзүшкә мәсъул болғанлиғи бәлким ушбу хәтни қобул қилидиған җамаәтләрниң сап Йәһудий қеринашлардин әмәслигини көрситиши мүмкин.

(5) Петрусниң бу биринчи вә иккинчи хәтлиридә расул Павлус («Йәһудий әмәсләргә әвәтилгән расул»)ниң тәлими очуқ тилға елиниду, һәтта нәқил кәлтүрүлиду.

Әнди Петрусниң икки хил қериндашлар (Йәһудий һәм Йәһудий әмәсләр)ни «тарқақ мусапир» дегини көчмә мәнада болса немини көрситиду? Шүбһисизки, униң көздә тутқини уларниң мошу дунияда тарқақ мусапир сүпитидә болғанлиғи, өзлириниң һәқиқий жути болған җәннәттин жирақ турғанлиғи еди.

Хәт расул Петрусниң «Асия вә Битинийә»дикиләр билән болған мунасивитини көрситиду. Бир қизиқ йери шуки, расуллар Павлус вә Барнабас «Кичик Асия»дин өткәндә, Петрус тилға алған «Асия вә Битинийә» дегән җайларға йәткәндә «**Муқәддәс Роһ уларниң Асия өлкисидә сөз-каламни җакалашқа йол қоймиған**» («Рос.» 16:6-7) («Асия өлкиси» Асия вә Битинийәни өз ичигә алиду). Немишкә Худа Павлус вә Барнабасқа «Асия өлкисидә сөз-каламни җакалашқа» йол қоймиған? У аллиқачан Өзиниң башқа бир хизмәткари, йәни Петрусни дәл шу йәргә әвәткәнмиду?!

Хәтниң мәхсәтлири

Биз Рәббимиз тирилгәндин кейин Галилийә көлиниң бойида Петрус билән қандақ сөзләшкинини әслисәк, шу чағда Рәб үч қетим: «**Мениң қойлиримни** (демәк, Маңа әгәшкәнләр) **беқип бәргин**» дегән әмирни униңға тапшурған. Бу хәттә һәқиқий бир баққучиниң Худаниң хәлқигә болған ичини ағритишлири, уларни риғбәтләндүрүш вә алдамчилиқтин сақлашқа болған ғәмхорлуғи ениқ көрүниду. Хәтни қобул қилғанлар түрлүк қийинчилиқлар вә зиянкәшләргә очриғачқа, дәл шундақ тәсәлли вә риғбәткә толиму муһтаҗ еди.

Петрусниң бу хетидә биз Мәсиһкә әгәшкүчиләрниң бу дунияда — азап-оқубәт, төһмәтләр, һөкүмәт билән болған алақә, әр-аяллиқ вә аиливи мунасивәтләр, қуллар билән ғоҗайинларниң мунасивити, җамаәттә қериндашларниң өз ара мунасивитидә өзини қандақ тутуш керәклиги тоғрисидики йол-йоруқлири гөзәладдий тил билән ипадиләнгән. Буларниң һәммисини: «**җениңларниң қутқузулуши**» дегән бир сөзгә ихчамлалаймиз (1:9). Бу ибаридә муһими бизниң Мәсиһдә гуналиримизниң кәчүрүм қилиниши, шундақла дозақ отлиридин қутулушимиз көздә тутулған әмәс, бәлки ички дунияйимизниң түрлүк сиртқи булғашлардин сап сақлиниш көздә тутулған; шундақ болғанда, қәлбимиз Худа билән зич алақидин муйәссәр болуп, Униң үчүн иш қилип вә зеһнимизни ишлитип сөз қилалайдиған болимиз; һәр биримиз Рәбниң «меңип жүрүватқан роһий ибадәтхана»си (2:4-9), Униң қайтип келишигә тәйяр турғучиси болимиз («2Пет.» 3:14). Петрусниң орма һейтида өз жутдашлириға: «**Өзәңларни бу бурмиланған дәвирдин қутқузуңлар!**» дегән дәвәт сөзлирини көрүң («Рос.» 2:40).

Петрусниң биринчи вә иккинчи хәтлиридә инсанниң «җени» яки «ички дунияси»ниң муһимлиғи тоғрисида тәкитләр бар (мәсилән, «1Пет.» 1:9, 1:22, 2:11, 2:25, 4:19 («қошумчә сөз»имизни көрүң), «2Пет.» 1:2-8, 3:11-14ни көрүң).

Мәзмун: —

1. Салам (1-бап 1-, 2-айәтләр)
2. Қиммәтлик етиқат, һәқиқий һаят вә шан-шәрәп (1-бап 3-12-айәтләр)
3. Пак-муқәддәсликтә яшаш (1-бап 13-айәттин 2-бап 10-айәткичә)
4. Етиқатчиларниң мәсъулийәтлири (2-бап 11-айәттин 4-бапқичә)
5. Җамаәткә болған җекиләшләр (5-бап 1-11-айәтләр)
6. Ахирқи салам (5-бап 12-14-айәтләр).

Петрус «1»

«Расул Петрус язған биринчи мәктуп»

1 [1]Әйса Мәсиһниң расули болған мәнки Петрустин Понтус, Галатия, Кападокия,
Асия вә Битинийә өлкилиридә тарқақ яшаватқан мусапир бәндиләргә салам.
[2]Силәр ХудаАтиниң алдин билгини бойичә таллинип, Роһ тәрипидин пак-муқәддәс
қилиндиңлар. Буниңдин мәхсәт, силәрниң Әйса Мәсиһниң итаитидә болушуңлар
вә қенининиң үстүңлариға сепилиши үчүндур. Меһри-шәпқәт вә хатирҗәмлик силәргә
һәссиләп ата қилинғай!

Һаятлиқ үмүти

[3]Өзиниң зор рәһимдиллиги билән, Әйса Мәсиһниң өлүмдин тирилиши арқилиқ бизни
йеңидин туғдуруп, өлмәс үмүткә несивә қилған Рәббимиз Әйса Мәсиһниң ХудаАтисиға
мубарәк-мәдһийиләр оқулғай! [4]Демәк, силәр үчүн чиримәс, дағсиз вә солмас мирас әр-
шләрдә сақланмақта. [5]Ахир заманда ашкарилинишқа тәйярланған нижат үчүн, силәр
етиқадиңлар билән Худаниң қудрити арқилиқ қоғдалмақтисиләр.[6]Силәр бу нижаттин
зор шатлинисиләр — гәрчә һазир зөрүр тепилғанда силәрниң һәр хил синақлар түпәй-
лидин қисқа вақит азап-оқубәт чекишиңларға тоғра кәлсиму. [7]Алтун һаман йоқилип
кетидиған нәрсә болсиму, саплиғи от билән синилиду. Шуниңға охшаш алтундин толи-
му қиммәтлик болған етиқадиңлар синилип испатлиниду. Буниң билән у Әйса Мәсиһ
қайта ашкариланған вақтида мәдһийә, шан-шәрәп вә иззәт-һөрмәт кәлтүриду.

1:1 **«Әйса Мәсиһниң расули болған мәнки Петрустин Понтус, Галатия, Кападокия, Асия вә Битинийә өлкилиридә тарқақ яшаватқан мусапир бәндиләргә салам»** — «тарқақ мусапирлар» тоғрилиқ «Яқуп»тики «кириш сөз»имизни көрүң. «Тарқақ мусапирлар» — Асурийәниң вә кейинки Бабил империйәсидин башлап, Исраилниң он икки қәбилиси дунияниң һәр қайси булуң-пучқақлириға тарқилип кәткән еди. Пәләстингә қайтип кәлмәй, чәт йәрләрдә қалған Йәһудийлар «тарқақ мусапирлар» *(грек тилида «диаспора»)* дәп атилатти. Лекин мошу йәрдә «тарқақ яшаватқан мусапир бәндиләр» кәчмә мәнада ишлитилиду, шундақла хәттә тилға елинған җайларда туруватқан барлиқ етиқатчиларни көрситиду, дәп қараймиз *(2:10ни көрүң)*.
–«Тарқақ яшаватқан мусапир бәндиләр» бизниңчә: *(1)* етиқатчилар бу дунияда һәқиқәтән мусапир салаһийитидә яшайду. Улар жутимиз мошу йәрдә әмәс, җәннәттә болиду, дәп билиду; *(2)* етиқатчилар йәр йүзидики жутларниң көпинчисидә көп санлиқни тәшкил қилмайду, бәлки тарқақ «кичик бир пада»дәк яшаватиду, дегәнни көрситиду. «Кириш сөз»имизниму көрүң.
1:1 Яқ. 1:1.
1:2 **«Силәр ХудаАтиниң алдин билгини бойичә таллинип, Роһ тәрипидин пак-муқәддәс қилиндиңлар»** — «Роһ» мошу йәрдә Худаниң Муқәддәс Роһини көрситиду. **«Буниңдин мәхсәт, силәрниң Әйса Мәсиһниң итаитидә болушуңлар вә қенининиң үстүңлариға сепилиши үчүндур»** — «Әйса Мәсиһниң қенининиң үстүңлариға сепилиши»: — демәк, Әйса Мәсиһниң қени «Тәврат дәври»дики қурбанлиқларниң қенидәк, адәмниң бәдини үстигә әмәс, бәлки етиқат қилғучиларниң виждан-қәлбигә сепилиду, шуниң билән гуналиридин пак болиду *(«Йәш.» 52:15 вә изаһатини, «Ибр.» 9:13, 12:24ни көрүң)*.
1:2 Рим. 1:7; 1Кор. 1:3; Гал. 1:3; Әф. 1:2; 2Пет. 1:2; Йәһ. 2.
1:3 Рим. 6:23; 1Кор. 15:20; 2Кор. 1:3; Әф. 1:3; Яқ. 1:18.
1:4 Кол. 1:5; 2Тим. 1:12.
1:6 Рим. 5:3; Ибр. 10:37; 1Пет. 5:10; Яқ. 1:2.
1:7 **«Алтун һаман йоқилип кетидиған нәрсә болсиму, саплиғи от билән синилиду. Шуниңға охшаш алтундин толиму қиммәтлик болған етиқадиңлар синилип испатлиниду. Буниң билән у Әйса Мәсиһ қайта ашкариланған вақтида мәдһийә, шан-шәрәп вә иззәт-һөрмәт кәлтүриду»** — оқурмәнләргә аянки, алтунниң саплиғи яки һәқиқий екәнлиги от билән испатлиниду. Худа етиқадимизниң һәқиқий яки һәқиқий әмәслигини билиду, әлвәттә, лекин Өзиниң шан-шәриви һәмдә бизни бу җәһәттә хатирҗәм қилиш үчүн бизни һәр хил синақларға учритиду. Муәллип мошу синақлар тоғрилиқ ейтқан болсиму, уларниң етиқадидин гуман қилған әмәс, әксичә 8-айәттә уларниң етиқадиға ишәшини билдүрүп, дәрвәқә һәқиқий, сап екәнлигини ениқ көрситиду.
–«Етиқадиңлар... мәдһийә, шан-шәрәп вә иззәт-һөрмәт кәлтүриду» — муәллип мошу йәрдә бу «мәдһийә, шан-шәрәп вә иззәт-һөрмәт» кимгә болидиғанлиғини очуқ көрсәтмәйду. Бизниңчә етиқадимиз синилиши арқилиқ «мәдһийә, шан-шәрәп вә иззәт-һөрмәт»ни һәм Рәб Өзигә һәм бизләргиму кәлтүриду. Чүнки етиқадимиз синақтин өткүзүлсә, бу Худаниң шапаити һәм күч-қудритидинла болиду, шундақла буниң арқилиқ униң шапаити һәм қудрити рошән болиду вә Худаниң улуқлуғиға испат болиду *(5-айәтни көрүң)*.
1:7 Йәш. 48:10; 1Кор. 3:13; Яқ. 1:3; 1Пет. 4:12.

[8] Әйса Мәсиһни илгири көрүп бақмиған болсаңларму, Уни сөйүп кәлдиңлар; вә һазир-
му Уни көрмәйсиләр, лекин Униңға йәнила етиқат қилип қәлбиңлар ипадилигүсиз
шан-шәрәпкә толған хошаллиқ билән яйрайду. [9] Шуниң билән силәр етиқадиңларниң
нишани, йәни жениңларниң нижатиға муйәссәр болуватисиләр. [10] Силәргә ата қи-
линған бу меһри-шәпқәтни алдин-ала ейтқан илгәрки пәйғәмбәрләр бу нижат-қутқу-
зулуш тоғрисида тәпсилий издәнгән, уни чүшинишкә тиришқан еди. [11] Уларда болған
Мәсиһниң Роһи уларға Мәсиһ кәлгүсидә тартидиған азап-оқубәтләр вә булардин кей-
инки келидиған шан-шәрәпләр тоғрисида алдин-ала мәлумат берип бешарәт кәлтүрги-
нидә, улар бу ишларниң қандақ йол билән вә қайси заманда йүз беридиғанлиғи үсти-
дә издәнгән. [12] Шуниң билән уларға бу ишларни алдин-ала ейтиши улар өзлири үчүн
әмәс, бәлки силәрниң хизмитиңларда болған, дәп аян қилинған. Әнди бүгүнки күндә
бу ишлар әрштин әвәтилгән Муқәддәс Роһниң күчи билән силәргә хуш хәвәрни йәткүз-
гүчиләр арқилиқ силәргә җакаланди. Һәтта пәриштиләрму бу ишларниң теги-тәктини
сәпселип чүшинивелишқа тәлпүнмәктә.

Пак яшаңлар

[13] Шуңа, зеһинлириңларниң белини бағлап, өзәңларни сәгәк-салмақ тутуңлар,
үмүтүңларни Әйса Мәсиһ қайта көрүнгән күнидә силәргә елип келидиған бәхит-ша-
паәткә пүтүнләй бағлаңлар. [14] Худаниң итаәтмән пәрзәнтлири сүпитидә, илгәрки
ғапиллиқ чағлириңлардикидәк һавайи-һәвәсләргә берилмәңлар. [15] Әксичә, силәрни
чақирғучи пак-муқәддәс болғанға охшаш барлиқ жүрүш-турушиңларда өзәңларни
пак-муқәддәс тутуңлар. [16] Чүнки муқәддәс язмиларда: «Пак-муқәддәс болуңлар, чүнки
Мән пак-муқәддәстурмән» дәп хатириләнгән.
[17] Силәр дуа қилғиниңларда кишиләрниң һәр бириниң иш-һәрикитигә қарап йүз-ха-
тирә қилмай Сорақ Қилғучини «Ата» дәп чақиридикәнсиләр, ундақта бу дунияда му-
сапир болуп яшаватқан вақтиңларни Униң қорқунучида өткүзүңлар. [18] Чүнки силәргә
мәлумки, силәр ата-бовилириңлар тәрипидин силәргә қалдурулған әһмийәтсиз тур-

---

1:8 Юһ. 20:29.

1:9 **«Шуниң билән силәр етиқадиңларниң нишани, йәни жениңларниң нижатиға муйәссәр болуватисиләр»** — мошу айәттин ениқ көргили болидуки, нижатниң һазир нәтиҗиси һәм меваси бар һәмдә кәлгүсидә *(5-айәттә)* Мәсиһ қайта кәлгәндә техиму мукәммәллишиду *(нижатниң кәлгүсидики бәхит-бәрикәтлири болса гунаниң һәр қандақ тәсиридин азат болуш, йәни тәндә болушни өз ичигә алиду)*. Мошу йәрдә «жениңларниң нижати» бәлким адәмниң ички дуниясини көрситиду, демәк, адәмниң ой-пикир, һессиятлири вә мүҗәзиниң гунаниң тәсиридин азат болушини көрситиду.

1:10 Яр. 49:10; Дан. 2:44; Һаг. 2:8; Зәк. 6:12.

1:11 **«Уларда болған Мәсиһниң роһи уларға Мәсиһ кәлгүсидә тартидиған азап-оқубәтләр вә булардин кейинки келидиған шан-шәрәпләр тоғрисида алдин-ала мәлумат берип бешарәт кәлтүргинидә, улар бу ишларниң қандақ йол билән вә қайси заманда йүз беридиғанлиғи үстидә издәнгән»** — «қандақ йол билән» дегәнниң башқа бирхил тәрҗимиси «кимниң вуҗудида». Бу айәттин шу рошәнки, Мәсиһ техи дунияға кәлмигини билән, Тәвраттики пәйғәмбәрләрниң бешарәт бериши Униң Роһи арқилиқ болған; Мәсиһниң Роһи уларда турсиму, уларниң Мәсиһниң кимлиги яки толуқ салаһийити тоғрилиқ хәвири муҗмәл яки йоқ дейәрлик еди.

1:11 Зәб. 21:7; Йәш. 53:3; Дан. 9:24.

1:12 **«Шуниң билән уларға бу ишларни алдин-ала ейтиши улар өзлири үчүн әмәс, бәлки силәрниң хизмитиңларда болған, дәп аян қилинған»** — «бу ишлар» дегәнлик пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан Мәсиһниң өлүми *(азаб-оқубәтлири)* арқилиқ болған барлиқ нижатлиқ ишлар, жүмлидин «Муқәддәс Роһниң күчи билән» хуш хәвәрни йәткүзүшни көрсәтсә керәк.

1:12 Рос. 2:4; Әф. 3:10.

1:13 **«үмүтүңларни Әйса Мәсиһ қайта көрүнгән күнидә силәргә елип келидиған бәхит-шапаәткә пүтүнләй бағлаңлар»** — «пүтүнләй бағлаңлар» дегәнниң башқа хил тәрҗимиси: «ахирғичә бағлаңлар».

1:13 Луқа 12:35; Әф. 6:14.

1:15 Луқа 1:75.

1:16 Лав. 11:44,45; 19:2; 20:7.

1:17 Қан. 10:17; 2Тар. 19:7; Аюп 34:19; Рос. 10:34; Рим. 2:11; Гал. 2:6; Әф. 6:9; Кол. 3:25.

мушниң қуллуғидин азат болдуңлар. Бу, қиммитини һаман йоқитидиған алтун яки
күмүчтәк нәрсиләрниң төлими билән болған әмәс, [19] бәлки қиммәтлик қени билән,
йәни кәм-күтисиз вә дағсиз қоза кәби Мәсиһниң қиммәтлик қенининң бәдилигә кәл-
ди. [20] У дәрвәқә дуния апиридә қилиништин илгирила Худа тәрипидин шу сүпити-
дә тонулған, һазир У заманларниң мошу ахирқи вақитлирида силәр үчүн бу дунияға
әвәтилип ашкарә қилинди. [21] Силәр Униң арқилиқ Уни өлүмдин тирилдүрүп, Униңға
шан-шәрәп бәргән Худаға етиқат қиливатисиләр. Худаниң шуни қилғини етиқадиңлар
вә үмүтүңлар Өзигә бағлансун үчүндур.
[22] Силәр һәқиқәткә итаәт қилғанлиғиңлардин қәлбиңларни паклап, қериндашлар-
ни сөйидиған сахтисиз меһир-муһәббәткә кириштиңлар; шуңа, бир-бириңларни чин
қәлбиңлардин қизғин сөйүңлар. [23] Чүнки силәр яңливаштин туғулдуңлар — бу чирип
кетидиған уруқ арқилиқ әмәс, бәлки чиримас уруқ, йәни Худаниң һаятий күчкә егә
вә мәңгү туридиған сөз-калами арқилиқ болди. [24] Чүнки худди муқәддәс язмиларда
йезилғинидәк:

«Барлиқ әт егилири от-чөптур, халас,
Уларниң барлиқ шан-шәриви даладики гүлгә охшаш;
От-чөп солишиду, гүл хазан болиду,
[25] Бирақ Рәбниң сөз-калами мәңгүгә туриду!»

Силәргә йәткүзүлгән хуш хәвәрдә җакаланған сөз-калам дәл шудур.

2

[1] Шуниң үчүн силәр барлиқ рәзиллик, барлиқ мәккарлиқ, сахтипәзлик, һәсәтхорлуқ
вә һәммә төһмәтхорлуқларни ташлап, [2-3] Рәбниң меһриванлиғини тетип билгән
екәнсиләр, худди йеңи туғулған бовақлардәк болуп Худаниң сөз-каламидики сап сүткә
тәшна болуңлар. Буниң билән, силәр ниҗатниң камалитигә йетип өсисиләр.

1:18 **«һаман қиммитини йоқитидиған алтун яки күмүчтәк нәрсиләр»** — грек тилида «һаман чирийдиған алтун яки күмүчтәк нәрсиләр».
1:18 1Кор. 6:20; 7:23.
1:19 Рос. 20:28; Ибр. 9:12; Вәһ. 1:5.
1:20 **«У заманларниң мошу ахирқи вақитлирида силәр үчүн бу дунияға әвәтилип ашкарә қилинди»** — «заманларниң мошу ахирқи вақитлири» дегәнлик Әйса Мәсиһниң биринчи қетим бу дунияға келишидин тартип, иккинчи қетим келишигичә болған вақит, йәни «Инҗил дәври»ни көрситиду.
1:20 Рим. 16:25; Әф. 1:9; 3:9; Кол. 1:26; 2Тим. 1:9; Тит. 1:2.
1:21 Рос. 2:33; Фил. 2:9.
1:22 Рим. 12:10; Әф. 4:3; Ибр. 13:1; 1Пет. 2:17.
1:23 **«Чүнки силәр яңливаштин туғулдуңлар — бу чирип кетидиған уруқ арқилиқ әмәс, бәлки чиримас уруқ, йәни Худаниң һаятий күчкә егә вә мәңгү туридиған сөз-калами арқилиқ болди»** — мошу йәрдә «чирип кетидиған уруқ» дегәнниң мәнаси бәлким «һаман өлүп кетидиған инсанлар *(чирип кетидиған әт егилири)*»ни көрситиши мүмкин — демәк, һеч ким етиқатчи болған ата-анисидин яки мәлум милләттин *(мәсилән, Йәһудийлардин)* туғулғанлиғи билән йеңи һаятқа еришмәйду. Һәр адәм өзи етиқат билән «қайта *(йеңидин)* туғулуши» керәктур.
1:23 Яқ. 1:18; 1Юһа. 3:9.
1:24 Йәш. 40:6-8; 1Кор. 7:31; Яқ. 1:10; 4:14; 1Юһа. 2:17.
1:25 **«Барлиқ әт егилири от-чөптур, халас, уларниң барлиқ шан-шәриви даладики гүлгә охшаш; от-чөп солишиду, гүл хазан болиду, бирақ Рәбниң сөз-калами мәңгүгә туриду!»** — бу сөзләр «Йәш.» 40:6, 8 *(LXX)*тин нәқил кәлтүрүлгән.
2:1 Мат. 18:3; Рим. 6:4; 1Кор. 14:20; Әф. 4:23; Кол. 3:8; Ибр. 12:1.
2:2-3 **«Рәбниң меһриванлиғини тетип билгән екәнсиләр»** — «Зәб.» 33:9. **«худди йеңи туғулған бовақлардәк болуп Худаниң сөз-каламидики сап сүткә тәшна болуңлар»** — «Худаниң сөз-каламидики сап сүт» яки «роһий сап сүт». **«буниң билән, силәр ниҗатниң камалитигә йетип өсисиләр»** — «ниҗат» тоғрилиқ «кириш сөз» вә «қошумчә сөз»имизни көрүң.
2:2-3 Зәб. 33:9.

[4] Әнди силәр Униңға, йәни адәмләр тәрипидин әрзимәс дәп ташлинип, лекин Худа тәри-
пидин талланған вә қәдирләнгән тирик таш Болғучиниң йениға келип [5] силәр өзәңлар-
му тирик ташлар сүпитидә бир роһий ибадәтхана қилинишқа, Әйса Мәсиһ арқилиқ
Худани хурсән қилидиған роһий қурбанлиқларни сунидиған муқәддәс каһин қатари-
дикиләр болушқа қурулуватисиләр; [6] Чүнки муқәддәс язмиларда мундақ дейилгән: —

«Мана, талланған, қәдирләнгән бүрҗәк һул тешини Зионға қойдум.
Униңға етиқат қилғучи һәр ким һәргиз йәргә қарап қалмайду».

[7-8] Әнди етиқат қилғучи болған силәргә нисбәтән ташниң қәдири болиду. Лекин Униңға
етиқат қилмайдиғанларға нисбәтән У муқәддәс язмиларда дейилгинидәк болди: —

«Тамчилар әрзимәс дәп ташливәткән бу таш,
Буҗәк һул теши болуп тикләнди!»,
Вә: — «Бу таш кишиләргә путликашаң таш,
Адәмни жиқитидиған қорам таш болиду».

Чүнки мошундақ кишиләр Худаниң сөз-каламиға итаәт қилмаслиғи түпәйлидин пут-
лишип жиқилиду; уларниң бундақ болуши алдин бекитилгәндур.
[9] Лекин силәр болсаңлар Худа таллиған бир җамәт, шаһанә бир каһинлиқ, пак-муқәддәс
бир әл, шундақла Өзигә алаһидә хас болған бир хәлиқсиләр; буниң мәхсити, силәрни
қараңғулуқтин Өзиниң тилсимат йоруқлуғиға чақирғучиниң пәзиләтлирини намайән
қилишиңлардин ибарәт. [10] Бурун силәр бир хәлиқ һесапланмайттиңлар, лекин һазир
Худаниң хәлқисиләр; бурун Худаниң рәһим-шәпқитигә еришмигән едиңлар, лекин һа-
зир ериштиңлар.

2:4 «Әнди силәр Униңға, йәни адәмләр тәрипидин әрзимәс дәп ташлинип, лекин Худа тәрипидин талланған вә қәдирләнгән тирик таш Болғучиниң йениға келип...» — «тирик таш Болғучи» Әйса Мәсиһни көрситиду, әлвәттә. У Худаниң салмақчи болған ибадәтханисиниң тирик һул тешидур. Барлиқ етиқатчилар Униң үстигә селинип һәмдә Униң билән бағлинип «Худаниң тирик, күнму-күн өсүватқан *(роһий)* ибадәтханиси» болушқа қурулмақта.
2:4 Әф. 2:20.
2:5 «силәр өзәңларму тирик ташлар сүпитидә бир роһий ибадәтхана қилинишқа, Әйса Мәсиһ арқилиқ Худани хурсән қилидиған роһий қурбанлиқларни сунидиған муқәддәс каһин қатаридикиләр болушқа қурулуватисиләр» — «роһий қурбанлиқлар» қой-калилардин әмәс, бәлки Худаға сунған рәхмәт-мәдһийиләр вә хизмитидики ишлар, шундақла башқиларға көрсәткән меһир-муһәббәт, хәйр-сахавәтлик ишлардин болиду.
– «Муқәддәс каһинлиқ қатаридикиләр» «Лавийлар»дин болған каһинлиқ әмәс, йеңи әһдигә бағланған роһий каһинлиқ түзүмидин болиду.
2:5 Рим. 12:1; Ибр. 3:6; 12:28; Вәһ. 1:6; 5:10.
2:6 «Мана, талланған, қәдирләнгән бүрҗәк һул тешини Зионға қойдум. Униңға етиқат қилғучи һәр ким һәргиз йәргә қарап қалмайду» — «Йәш.» 28:16ни көрүң. «Зион» — Қедимки Исраилниң пайтәхти, Йерусалимниң йәнә бир атилишидур.
2:6 Йәш. 28:16.
2:7-8 «Әнди етиқат қилғучи болған силәргә нисбәтән ташниң қәдири болиду» — яки, «Бу һул теши етиқат қилған силәргә нисбәтән қимматликтур». **«Тамчилар әрзимәс дәп ташливәткән бу таш, бүҗәк һул теши болуп тикләнди!», вә: — «Бу таш кишиләргә путликашаң таш, адәмни жиқитидиған қорам таш болиду»** — «Зәб.» 117:22, «Йәш.» 8:14.
2:7-8 Зәб. 117:22; Мат. 21:42; Рос. 4:11; Рим. 9:33; Йәш. 8:14.
2:9 «лекин силәр болсаңлар Худа таллиған бир җамәт, шаһанә бир каһинлиқ, пак-муқәддәс бир әл, шундақла Өзигә алаһидә хас болған бир хәлиқсиләр; буниң мәхсити, силәрни қараңғулуқтин Өзиниң тилсимат йоруқлуғиға чақирғучиниң пәзиләтлирини намайән қилишиңлардин ибарәт» — «Мис.» 19:5-6, 23:22 *(LXX)*, «Йәш.» 43:20-21, «Мал.» 3:17ни көрүң.
2:9 Мис. 19:5; Қан. 7:6; 14:2; 26:18; Әф. 1:14; Вәһ. 1:6; 5:10.
2:10 «Бурун силәр бир хәлиқ һесапланмайттиңлар, лекин һазир Худаниң хәлқисиләр; бурун Худаниң рәһим-шәпқитигә еришмигән едиңлар, лекин һазир ериштиңлар» — «Һош.» 1:6-9, 2:23ни көрүң.
2:10 Һош. 2:1; 2:25; Рим. 9:26.

Худаниң садиқ хизмәткарлири болуңлар

11 И сөйүмлүклирим, силәр бу дунияға мусапир вә меһмандурсиләр, силәрдин
өтүнүмәнки, роһ-қәлбиңлар билән қаршилишидиған әтлириңлардики нәпс-шәһвәтләр-
дин өзәңларни жирақ тутуңлар. 12 Жүрүш-турушуңлар етиқатсизлар арисида есил-пә-
зиләтлик болсун. Мошундақ қилғанда, гәрчә улар силәргә яманлиқ қилғучилар дәп
төһмәт қилсиму, дәл төһмәт қилған ишларда силәрниң яхши әмәллириңларға қарап,
Худаниң уларни ойғитип йоқлайдиған күнидә уни улуқлиши мүмкин. 13-14 Шуңа Рәб-
ниң һөрмитидә инсанлар арисидики һәр бир һакимийәтниң түзүмигә, мәйли әң жуқу-
ри мәнсәптики падишаға болсун яки у тайинлиған һоқуқдарларға болсун бойсунуңлар.
Чүнки бу һоқуқдарлар падиша тәрипидин яман иш қилғучиларни жазаға тартиш, яхши
иш қилғучиларни һөрмәткә сазавәр қилиш үчүн тайинланғандур. 15 Чүнки Худаниң
ирадиси шундақки, яхши әмәллириңлар билән надан адәмләрниң орунсиз шикайәтли-
рини тувақлаштур. 16 Силәр әркин-азат болғиниңлар билән, бу әркинлигиңларни яман-
лиқ қилишниң баниси қиливалмаңлар, бәлки Худаниң қули сүпитидә болуп, 17 Барлиқ
инсанларни һөрмәтләңлар, етиқатчи қериндашлириңларға меһир-муһәббәт көрси-
тиңлар, Худадин қорқуңлар, падишани һөрмәтләңлар.

Әйса Мәсиһ сәвир қилишниң үлгисидур

18 Қуллар, ғожайинлириңларға толуқ қорқунуч билән бойсунуңлар — ялғуз меһриван вә
хуш пеил ғожайинларғила әмәс, бәлки териккәк ғожайинларғиму бойсунуңлар. 19 Чүн-

---

2:11 «силәрдин өтүнүмәнки, роһ-қәлбиңлар билән қаршилишидиған әтлириңлардики нәпс-шәһвәтләрдин өзәңларни жирақ тутуңлар» — грек тилида «роһ-қәлб» мошу йәрдә «жан» билән ипадилиниду.
–«Әтлириңлардики *(яки пәқәт «әтләрдики»)* нәпс-шәһвәтләр» — оқурмәнләрниң есидә барки, Инжилда «әт» болса адәттә «гунаниң қурали», йәни гуна әтлиримизни қурал қилип у арқилиқ бизни аздуридиғанлиғи вә башқуридиғанлиғини көрситиду. «Римлиқларға»дики «кириш сөз»ни көрүң.

2:11 Рим. 13:14; Гал. 5:16.

2:12 «Жүрүш-турушуңлар етиқатсизлар арисида есил-пәзиләтлик болсун» — «етиқатсизлар» мошу йәрдә «ят әлликләр» яки «ят әлләр» дегән сөз билән ипадилиниду. Адәттә бу сөз «Йәһудий болмиған әлләр»ни көрситиду, лекин мошу йәрдә көчмә мәнада ишлитилиду. **«Мошундақ қилғанда, гәрчә улар силәргә яманлиқ қилғучилар дәп төһмәт қилсиму, дәл төһмәт қилған ишларда силәрниң яхши әмәллириңларға қарап, Худаниң уларни ойғитип йоқлайдиған күнидә уни улуқлиши мүмкин»** — «Худаниң ойғитип йоқлайдиған күни» дегәнлик грек тилида «йоқлаш күни» дегән сөз билән ипадилиниду. Худаниң адәмни «йоқлиғанда» икки хил нәтиҗиниң бири болиду: *(1)* бәхит-бәрикәт, Худа шапаитини алаһидә көрситип, инсанни товва қилишқа ойғитиду; *(2)* Худа адәмниң гуналирини җазалайду.
–Мошу йәрдики нәтиҗә яхши болғачқа, «ойғитип йоқлаш» дәп тәрҗимә қилдуқ.

2:12 Мат. 5:16; Луқа 1:68; 19:44; Рим. 12:17; 2Кор. 8:21; Фил. 2:15; Тит. 2:8; 1Пет. 3:16.

2:13-14 Рим. 13:1; Тит. 3:1.

2:15 Тит. 2:8.

2:16 «Силәр әркин-азат болғиниңлар билән,...» — бизниңчә, шүбһисизки, расул Петрус мошу йәрдә Рәб Әйсаниң «Мат.» 17:24-27дә өзигә ейтқан сөзлирини әслитиду. «Қошумчә сөз»имизни көрүң. **«бу әркинлигиңларни яманлиқ қилишниң баниси қиливалмаңлар»** — грек тилида «бу әркинлигиңларни яманлиқ қилишниң ниқави қиливалмаңлар». **«бәлки Худаниң қули сүпитидә болуп...»** — «Худаниң қули» тоғрисида: — оқурмәнләргә еникки, Тәврат-инҗил бойичә Худаниң қуллуғида болуш адәмниң толуқ әркинлиги, өз ихтиярлиғи билән болмиса «Худаниң қуллуғида болуш» һесапланмайду. Худаниң қуллуғида болуш инсанларға нисбәтән улуқ имтияздин ибарәттур. Чүнки Мәсиһ көп йәрләрдә «Пәрвәрдигарниң қули» дәп атилиду *(мәсилән, «Йәш.» 42:1дә вә башқа көп йәрләрдә)*. Тәвратта, Йәшая пәйғәмбәрниң китавидики «Пәрвәрдигарниң қули» тоғрилиқ бешарәтләрни көрүң).

2:16 Юһ. 8:32; Рим. 6:18; Гал. 5:1.

2:17 «Худадин қорқуңлар, падишани һөрмәтләңлар» — Худаниң қорқунучи болмиса һөкүмдарларни һөрмәтләш пәқәт инсанлардин қорқуш болиду, халас. Мәсилән, расул Петрусниң «Рос.» 4:19дә хатириләнгән сөзлирини көрүң.

2:17 Мат. 22:21; Рим. 12:10; Әф. 4:3; Ибр. 13:1; 1Пет. 1:22; 5:5.

2:18 «Қуллар, ғожайинлириңларға толуқ қорқунуч билән бойсунуңлар» — «қуллар» дегән сөз мошу йәрдә һәм қулларни һәм өй хизмәткарлирини өз ичигә алиду.
–**«толуқ қорқунуч билән бойсунуңлар»** — «толуқ қорқунуч билән» дегән сөзләр грек тилида «барлиқ қорқунуч билән» дегән билән ипдилиниду. Мәнаси шүбһисизки, қулларниң ғожайинлирини һөрмәтлишидә **Худадин қорқуш**ниң түрткиси болуши керәк. Мәсилән, «Кол.» 3:22 вә «Әф.» 6:5-7ни көрүң.

2:18 Әф. 6:5; Кол. 3:22; 1Тим. 6:1; Тит. 2:9.

ки әгәр бириси Худа алдида пак виждانлиқ болуш үчүн наһәқ азап-оқубәт чәксә һәмдә
буларға сәвир-тақәт қилса, бу Худани хурсән қилиду. [20] Чүнки әгәр силәр гуна өткүзүп,
тегишлик урулғиниңларда, униңға бәрдашлиқ бәрсәңлар, буниң махтанғидәк немиси
бар! Лекин яхши ишларни қилип азап-оқубәт чәксәңлар һәмдә униңға бәрдашлиқ бәр-
сәңлар, у Худани хурсән қилиду. [21] Чүнки силәр дәл шуниңға чақирилдиңлар. Чүнки
Мәсиһму силәр үчүн азап-оқубәт чекип, силәрни Өзиниң изидин маңсун дәп, силәргә
үлгә қалдурди; [22] «У гуна садир қилип бақмиған, Униң ағзидин һеч қандақ алдамчи-
лиқ-ялғанчилиқму тепилмас». [23] У һақарәтләнгинидә, тил қайтурмайтти. Азап-оқубәт
чәккәндә, У һеч тәһдид салмайтти; әксичә, Өзини адил һөкүм чиқарғучиниң қоллириға
тапшуратти. [24] У Өзи бизниң гунаға нисбәтән өлүп, һәққанийлиққа нисбәтән яшишимиз
үчүн яғач түврүктә гуналиримизни зиммисигә алди; силәр Униң ярилири билән шипа
таптиңлар. [25] Чүнки бурун силәр қойлардәк йолдин езип кәткәнсиләр, лекин һазир же-
ниңларниң падичиси һәм йетәкчисиниң йениға қайтип кәлдиңлар.

Әр-аяллиқ мунасивәт

3 [1-2] Шуниңға охшаш, и аяллар, силәр әрлириңларға бойсунуңлар. Шундақ қилсаңлар,
һәтта сөз-каламға итаәт қилмайдиған әрләр болса, өз аялиниң бу пәзилитидин
тәсирлинип, ихласмәнлик билән өткүзгән пак жүрүш-турушиңларға қарап, гәп-сөзсизла
қайил қилиниду. [3] Гөзәллигиңлар сиртқи көрүнүштин, йәни алаһидә өрүвалған
чечиңлар вә тақиған алтун зибу-зиннәтләрдин яки есил кийимләрдин болмисун, [4] бәлки
«қәлбиңлардики өзәңлар», йәни мөмин вә тинич роһтин болған чиримас гөзәлликтин
болсун; бундақ гөзәллик Худаниң алдида интайин қиммәтликтур. [5] Чүнки бурунқи
чағларда, Худаға үмүтини бағлиған ихласмән аяллар дәл мошундақ гөзәллик билән

2:19 **«әгәр бириси Худа алдида пак виждانлиқ болуш үчүн наһәқ азап-оқубәт чәксә...»** — буниң икки мәнаси болуши мүмкин: — *(1)* бу адәм виждани арқилиқ мәлум бир ишниң Худаниң ирадиси екәнлигини билип, бу яхши ишқа әмәл қилиду, лекин ғожайини яхши қилғинини чүшәнмәйлә уни җазалайду; қул бу наһәқликкә сәвир-тақәт қилиду; *(2)* қул-хизмәткар хизмитини яхши, пухта қилсиму, ғожайин бәрибир униңға қопал муамилә қилиду.
–Қул-хизмәткар қорқунучтин әмәс, бәлки Худани хурсән қилиш үчүн, һәммигә Қадирниң Өзи бу яман ишларға Өз яхши мәхсәтлири билән йол қойғанлиғиға иман кәлтүрүп, бу яман муамилигә сәвир-тақәт қилип чидап, ғожайинини кәчүриветиду.

2:19 Мат. 5:10.

2:20 1Пет. 3:14; 4:14.

2:21 Юһ. 13:15; Фил. 2:5; 1Юһа. 2:6.

2:22 **«У гуна садир қилип бақмиған, Униң ағзидин һеч қандақ алдамчилиқ-ялғанчилиқму тепилмас»** — бу сөзләр «Йәш.» 53:9дин елинған.

2:22 Йәш. 53:9; 2Кор. 5:21; 1Юһа. 3:5.

2:23 **«У һақарәтләнгинидә, тил қайтурмайтти. Азап-оқубәт чәккәндә, У һеч тәһдид салмайтти; әксичә, Өзини адил һөкүм чиқарғучиниң қоллириға тапшуратти»** — Петрусниң бу сөзидә «Йәш.» 53:7дики бешарәт көздә тутулиду.

2:23 Мат. 27:39; Юһ. 8:48,49.

2:24 **«У Өзи бизниң гунаға нисбәтән өлүп, һәққанийлиққа нисбәтән яшишимиз үчүн яғач түврүктә гуналиримизни зиммисигә алди; силәр униң ярилири билән шипа таптиңлар»** — «яғач түврүктә» *(грек тилида «дәрәқтә»)*, «крест»ни көрситиду, әлвәттә. Мошу йәрдә тилға елинған «дәрәқ» ерән бағчиси оттурисидики икки дәрәқни, шундақла Тәвраттики көп башқа йәрләрдә дейилгән «дәрәқ» тоғрисидики темини оқурмәнләрниң есигә кәлтүриду *(мәсилән, «Мис.» 15:23-26, «Қан.» 21:22-23, «Пәнд.» 3:18, 11:30 қатарлиқлар)*.

2:24 Йәш. 53:4; Мат. 8:17; Рим. 6:11.

2:25 **«Чүнки бурун силәр қойлардәк йолдин езип кәткәнсиләр...»** — грек тилида «кетиваттатисиләр». «Йәш.» 6:53ни көрүң. **«лекин һазир жениңларниң падичиси һәм йетәкчисиниң йениға қайтип кәлдиңлар»** — «жениңларниң падичиси һәм *(қоғдайдиған)* йетәкчиси» Рәб Әйса Мәсиһ, әлвәттә.

2:25 Йәш. 53:6; Әз. 34:6; Луқа 15:4.

3:1-2 Яр. 3:16; 1Кор. 14:34; Әф. 5:22; Кол. 3:18; Тит. 2:5.

3:3 1Тим. 2:9; Тит. 2:3.

3:4 **«бәлки «қәлбиңлардики өзәңлар», йәни мөмин вә тинич роһтин болған чиримас гөзәлликтин болсун»** — «қәлбиңлардики өзәңлар» грек тилида «қәлбдики ички инсан» дегән сөз билән билдүрүлиду.

өзлирини зиннәтләп, әрлиригә итаәт қилатти. [6] Дәл мошундақ йолда Сараһ Ибраһимни
«ғожам» дәп атап, униң сөзлиригә бойсунатти. Силәр һеч қандақ вәсвәсиләрдин
қорқмай ишларни дурус қилсаңлар, силәрму Сараһниң пәрзәнтлири болған болисиләр.
[7] Шуниңға охшаш, әй әрләр, силәрму аяллириңлар билән турушта, уларни аял кишиләр
биздин аҗиз бәндиләр дәп билип уларни чүшинип йетиңлар; силәр улар билән Худа
шапаәт қилған һаятқа ортақ мирасхор болуп, уларни һөрмәт қилиңлар. Шундақ қил-
саңлар, дуалириңлар тосалғуға учримайду.

Һәққанийлиқ үчүн азап чекиш

[8] Ахирида, һәммиңлар бир нийәт бир мәхсәттә, бир-бириңларға һәмдәрд болуп, бир-би-
риңларни қериндашларчә сөйүңлар, ич-бағри юмшақ вә кәмтәр болуңлар. [9] Яманлиққа
яманлиқ, аһанәткә аһанәт билән әмәс, әксичә, бәхит тиләш билән җавап қайтуруңлар.
Чүнки силәр дәл бу ишқа чақирилғансиләр; шуниң билән өзәңлар бәхиткә мирасхор
болисиләр. [10] Чүнки муқәддәс язмиларда йезилғинидәк: —
«Кимки һаятни сөйүп, яхши күн көргүчи болай десә,
Тилини яманлиқтин тартсун,
Ләвлири мәккарлиқтин нери болсун;
[11] Яманлиқтин өзини тартип,
Гөзәл әмәлләрни қилип жүрсун;
Аман-хатирҗәмликни издәп, уни қоғлап жүрсун.
[12] Чүнки Пәрвәрдигарниң көзи һәққанийларниң үстидә туриду,
Униң қулиқи уларниң илтиҗалириға очуқ туриду;
Лекин Пәрвәрдигарниң йүзи рәзиллик жүргүзгүчиләргә қарши туриду».
[13] Әгәр силәр дайим яхши ишларни қилишқа интилсәңлар, ким силәргә яманлиқ қилар?
[14] Лекин һәтта һәққанийлиқ йолида азап-оқубәт чәксәңларму, охшашла бәхитликсиләр!
Лекин уларниң вәһимисидин қорқмаңлар вә алақзадә болмаңлар; [15] бәлки қәлбиңлар-

3:5 **«Худаға үмүтини бағлиған ихласмән аяллар»** — «ихласмән» мошу йәрдә «муқәддәс» билән ипадилиниду.
3:6 **«Силәр һеч қандақ вәсвәсиләрдин қорқмай ишларни дурус қилсаңлар, силәрму Сараһниң пәрзәнтлири болған болисиләр»** — «һеч қандақ вәсвәсиләрдин қорқмай ишларни дурус қилсаңлар» дегәнликтә тәкитләйдиған иш бәлким, аяллар өз йолдашлирини һөрмәтлиши билән тәң улардин һеч қандақ қорқмаслиғи, бәлки Худадинла қорқуп, ихласмән болуши керәк. Демәк, аялларниң дурус ишларни қилишниң түрткиси әрлиридин қорқуш әмәс, бәлки Худаға ихласмән болуштин ибарәт болуши керәк.
3:6 Яр. 18:12.
3:7 **«Шуниңға охшаш, әй әрләр, силәрму аяллириңлар билән турушта, уларни аял кишиләр биздин аҗиз бәндиләр дәп билип уларни чүшинип йетиңлар»** — «аҗиз бәндә» грек тилида «аҗиз қача-қуча» дегән сөз билән ипадилиниду. Расул Петрусниң мошу йәрдә һәм әрләр һәм аялларму Худаниң хизмитидә болған қураллар яки әсваплар екәнлигини тәкитлимәкчи. Мошу йәрдә «чүшинип йетиш» грек тилида «билиш» билән ипадлиниду. «Яр.» 4:1 вә изаһатини көрүң. Бу ибарә әрниң аялиниң өз җинсий муһәббитигә болған муһтаҗлиғини унтумаслиғини өз ичигә алиду. **«силәр улар билән Худа шапаәт қилған һаятқа ортақ мирасхор болуп, уларни һөрмәт қилиңлар»** — «Худа шапаәт қилған һаятқа мирасхор» — грек тилида «һаятниң шапаитигә мирасхор...».
3:7 Әф. 5:25-33; Кол. 3:19.
3:8 **«...ич-бағри юмшақ вә кәмтәр болуңлар»** — яки «... ич-бағри юмшақ вә әдәплик болуңлар».
3:8 Рим. 12:16; 15:5; 1Кор. 1:10; Фил. 2:2; 3:16.
3:9 Лав. 19:18; Пәнд. 20:22; 24:29; Мат. 5:39; 25:34; Рим. 12:17; 1Кор. 6:7; 1Тес. 5:15; 1Тим. 4:8.
3:10 Зәб. 33:13-17; Яқ. 1:26.
3:11 **«аман-хатирҗәмликни издәп,..»** — яки «һәммәйлән билән енақ өтүшкә тиришип,...».
3:11 Зәб. 36:27; Йәш. 1:16; 3Юһа. 11.
3:12 **«...Чүнки Пәрвәрдигарниң көзи һәққанийларниң үстидә туриду, Униң қулиқи уларниң илтиҗалириға очуқ туриду; лекин Пәрвәрдигарниң йүзи рәзиллик жүргүзгүчиләргә қарши туриду»** — *(10-12-айәт)* «Зәб.» 33:13-17.
3:12 Зәб. 33:13-17.
3:13 **«Әгәр силәр дайим яхши ишларни қилишқа интилсәңлар,...»** — бәзи кона көчүрмиләрдә «әгәр силәр яхши қилғучиларни үлгә қилсаңлар,...» дейилиду.
3:14 **«Лекин уларниң вәһимисидин қорқмаңлар вә алақзадә болмаңлар...»** — «Йәш.» 8:12.
3:14 Йәш. 8:12-13; Йәр. 1:8; Мат. 5:10; 1Пет. 2:20; 4:14.

да Рәб Мәсиһни һәммидин үстүн дәп билиңлар; силәрдә болған үмүтниң сәвәвини
сориғанларға мөмин-мулайимлиқ вә ихласлиқ билән җавап беришкә һемишә тәйяр
туруңлар. [16] Һәрдайим виҗданиңларни пак тутуңлар; шуниң билән силәргә «яманлиқ
қилғучилар» дәп төһмәт қилғанлар силәрниң Мәсиһдә болған пәзиләтлик жүрүш-турушуңларни көрүп, өзлири қилған төһмәтләрдин хиҗил болсун. [17] Чүнки Худаниң
ирадиси шундақ болса, яхшилиқ қилғиниңлар үчүн азап-оқубәт чәксәңлар, бу яман иш
қилғиниңлар түпәйлидин азап-оқубәт чәккиниңлардин әвзәл, әлвәттә. [18] Чүнки Мәсиһ
бизни Худа билән яраштуруш үчүн, йәни Һәққаний Болғучи һәққаний әмәсләрни дәп,
бирла қетимлиқ азап-оқубәт чәкти; гәрчә У тән җәһәттә өлтүрүлгән болсиму, лекин
роһта җанландурулди; [19] шуниң билән У солап қоюлған роһларниң йениға мошу роһий
һаятлиғи билән берип, Өзиниң бу ғәлибисини җакалиди. [20] солап қоюлған бу роһлар
бурунқи заманда, йәни Нуһ пәйғәмбәрниң күнлиридә, кемә ясиливатқан мәзгилдә Худа
сәвирчанлиқ билән кишиләрниң товва қилишини күткинидә, Униңға итаәтсизлик қилди. Пәқәт шу кемигә киргән бир қанчиси, йәни җәмий сәккиз җан су арқилиқ қутқузулди. [21] Мана бу «суға чөмүлдүрүш»ниң бешарити болған. Әнди чөмүлдүрүш — бәдәнниң
кирдин тазилиниши әмәс, бәлки адәмниң пак виҗдан билән Әйса Мәсиһниң тирилдүрүлүши арқилиқ Худадин тилигән тәливи — бизни һазир қутқузуватиду. [22] (Мәсиһ
тирилип әршкә чиқип, пәриштиләр, барлиқ роһий һоқуқдарлар вә күчлүкләр Униңға
босундурулди вә у Худаниң оң йенида турмақта).

3:15 **«бәлки қәлбиңларда Рәб Мәсиһни һәммидин үстүн дәп билиңлар»** — бу сөзләр «Йәш.» 8:13дә тепилиду. «Рәб Мәсиһни һәммидин үстүн дәп билиңлар» грек тилида «рәбни муқәддәс қилип» дегән сөз билән ипадилиниду. Мошу айәттә «муқәддәс» дегән сөз «пак» дегән адәттики мәнада ишлитилмәй, бәлки Рәбниң һәммә башқа затлардин пүтүнләй башқичә, пүтүнләй үстүн екәнлигини билдүриду. **«силәрдә болған үмүтниң сәвәвини сориғанлар»** — «үмүт» — мәңгүлүк һаятқа бағлиған, әлвәттә. **«силәрдә болған үмүтниң сәвәвини сориғанларға мөмин-мулайимлиқ вә ихласлиқ билән җавап беришкә һемишә тәйяр туруңлар»** — «ихласлиқ билән» грек тилида «қорқунуч билән» дегән сөз билән ипадилиниду.

–Бизниңчә бу қорқунуч: *(1)* Худадин болиду — демәк, мән җавап бәргинимдә адәмниң чирайидин яки уни рәнҗитиштин қорқмаймән, бәлки пәқәт Худадин қорқимән, вә *(2)* җававимниң бирәр җайиниң һәқиқәттин езип кетишидин, гепиминиң хаталиқ йери болуп қелишидин қорқушму бар.

3:15 Аюп 1:21; Зәб. 118:46; Рос. 4:8.

3:16 Тит. 2:8; 1Пет. 2:12,15.

3:18 **«йәни Һәққаний Болғучи һәққаний әмәсләрни дәп, бирла қетимлиқ азап-оқубәт чәкти»** — «Һәққаний Болғучи» Мәсиһни көрситиду, әлвәттә. **«гәрчә У тән җәһәттә өлтүрүлгән болсиму, лекин роһта җанландурулди»** — бу әҗайип һәқиқәт тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.

3:18 Рим. 5:6; Ибр. 9:15,28.

3:19 **«шуниң билән У солап қоюлған роһларниң йениға мошу роһий һаятлиғи билән берип, Өзиниң бу ғәлибисини җакалиди»** — «мошу роһий һаятлиқ билән берип...» грек тилида «униңда берип...» билән ипадилиниду. Әйни грекчә тексттә униң немини җакалиғини ениқ дейилмигән. Биз «Өзиниң ғәлибиси»ни қошуп яздуқ. Чүнки уйғур тилида «җакалаш» дегән пеилниң мәлум бир толдурғучиси болуши керәк, шуниңдәк Мәсиһ уларға уқтурған хәвәрниң мәзмуни чоқум Өзиниң баятин ада қилған улуқ қурбанлиғи билән мунасивити болуши лазим.

3:19 1Пет. 4:6.

3:20 **«...солап қоюлған бу роһлар бурунқи заманда, йәни Нуһ пәйғәмбәрниң күнлиридә, кемә ясиливатқан мәзгилдә Худа сәвирчанлиқ билән кишиләрниң товва қилишини күткинидә, Униңға итаәтсизлик қилди. Пәқәт шу кемигә киргән бир қанчиси, йәни җәмий сәккиз җан су арқилиқ қутқузулди»** — «солап қоюлған бу роһлар» тоғрисида алимларниң икки хил қариши бар: *(1)* улар Нуһ пәйғәмбәрниң дәврида қиз-аялларға нәпс-шәһвәт қилған пәриштиләрни көрситиду *(«Яр.» 6:1-6ни вә изаһатни, «2Пет.» 2:4-5, «Йәһ.» 6-8ни көрүң)*; *(2)* Нуһ пәйғәмбәр дәвридики Худаниң сөзигә кирмигән, рәһимини рәт қилип топанда өлгән итаәтсиз адәмләрниң инсаний роһлирини көрситиду.

–«Қошумчә сөз»имиздә бу икки пикир вә толуқ айәтниң мәнаси үстидә тохтилимиз.

3:20 Яр. 6:3,14; 8:18; Мат. 24:37; Луқа 17:26; Рим. 2:4; 2Пет. 2:5.

3:21 **«Мана бу «суға чөмүлдүрүш»ниң бешарити болған. Әнди чөмүлдүрүш — бәдәнниң кирдин тазилиниши әмәс, бәлки адәмниң пак виҗдан билән Әйса Мәсиһниң тирилдүрүлүши арқилиқ Худадин тилигән тәливи — бизни һазир қутқузуватиду»** — «адәмниң пак виҗданиниң ... Худадин тилигән тәливи» дегәнниң башқа бирхил тәрҗимиси «адәмниң пак виҗдан үчүн... Худадин тилигән тәливи». Бу икки тәрҗимә, шундақла бу муһим айәт оғрулуқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.

3:21 Рос. 2:38-39; Әф. 5:26; Кол.2:11-13

3:22 Әф. 1:20.

«Петрус «1»»

Худа йолида яшаш

4 [1] Әнди Мәсиһ тенидә азап-оқубәт чәккән екән, силәрму шундақ ирадә билән өзәңларни
қуралландуруңлар. (чүнки Худа йолида өз тенидә азап-оқубәт чәккән киши
гунадин қол үзгән болиду; [2] ундақ киши тенидә қалған һаятини йәнә инсаний нәпс-
һәвәсләргә берилиш билән әмәс, бәлки Худаниң ирадисигә мувапиқ өткүзиду). [3] Чүнки
күнлиримизни ят әллик етиқатсизларниң ирадисигә әмәл қилиш билән, йәни һәртүрлүк
бузуқчилиқ-шәһванийлиқ, нәпс-һәвәсләр, һарақкәшлик, әйш-ишрәт, мәйхорлуқ вә
жиркиничлик бутпәрәсликләр ичидә өткүзгинимиз әнди купайә қилар! [4] Бу ишларда
улар силәрниң уларға һәмраһ болуп шундақ ипласлиққа жүгүрмигәнлигиңларға
әҗәблинип, силәрни һақарәтлимәктә. [5] Улар һаман һәм тирикләрни вә өлгәнләрни сорақ
қилишқа тәйяр Турғучиға һесап бәрмәй қалмайду. [6] Шуңа дәл шу сәвәптин, өлгәнләр
әттә яшаватқан инсанлар сорақ қилинидиғандәк сорақ қилинип, Худаға нисбәтән роһта
яшисун дәп, уларғиму хуш хәвәр йәткүзүлгән.

Худаниң садиқ хизмәтчиси

[7] Әнди барлиқ ишларниң ахирлишидиған күни йеқинлашмақта; шуңа, салмақ бо-
луңлар вә дуа қилишқа сәгәк туруңлар. [8] Лекин һәммидин муһими, бир-бириңларға
қизғин меһир-муһәббәттә турувериңлар. Чүнки «меһир-муһәббәт нурғунлиған гу-
наларни япар». [9] Бир-бириңлардин ағринмай өз ара меһмандост болуңлар. [10] Худа
тәрипидин һәр бириңларға ата қилинған илтипатқа бенаән, униң һәртәрәплик
меһри-шәпқитини кишиләргә йәткүзидиған яхши ғоҗидарлар сүпитидә, бу илтипат
билән бир-бириңларға хизмәт қилиңлар. [11] Ким сөз қилса, у Худаниң калам-бешарәт-
лирини йәткүзгүчи сүпитидә сөзлисун. Ким башқиларға хизмәт қилса, у Худа ата
қилған күч-қудрити билән хизмәт қилсун. Шундақ болғанда, Худа һәммә ишта Әйса
Мәсиһ арқилиқ улуқлиниду. Барлиқ шан-шәрәп вә күч-қудрәт Униңға әбәдил-әбәт-
кичә мәнсуптур, амин!

4:1 Рим. 6:7; Ибр. 12:1.
4:2 Рим. 14:7; 2Кор. 5:15; Гал. 2:20; Әф. 4:24; 1Тес. 5:10; Ибр. 9:14.
4:3 **«Чүнки күнлиримизни ят әллик етиқатсизларниң ирадисигә әмәл қилиш билән...»** — «ят әллик етиқатсизлар» грек тилида «ят әлликләр» яки «таипиләр» дегән бирла сөз билән ипадилиниду. Инҗил дәври кәлгичә Йәһудийлардин башқа пүткүл дуниядикиләр (*«ят әлләр»*) дегидәк бутпәрәс еди; шуңа мошу йәрдә Петрус бу ибарә билән «бутпәрәс капирлар»ни көрситиду. Петрусниң бу хетиниң әслидики оқурмәнлири, шүбһисизки, мошундақ адәмләрдин еди. **«һәртүрлүк бузуқчилиқ-шәһванийлиқ, нәпс-һәвәсләр, һарақкәшлик, әйш-ишрәт, мәйхорлуқ вә жиркиничлик бутпәрәсликләр ичидә өткүзгинимиз әнди купайә қилар!»** — «купайә қилар!» — Бу интайин кинайилик, һәҗвий гәп, әлвәттә.
4:3 Әф. 4:17.
4:5 **«улар һаман һәм тирикләрни вә өлгәнләрни сорақ қилишқа тәйяр Турғучиға һесап бәрмәй қалмайду»** — «сорақ қилишқа тәйяр Турғучи» Мәсиһни көрситиду.
4:6 **«Шуңа дәл шу сәвәптин, өлгәнләр әттә яшаватқан инсанлар сорақ қилинидиғандәк сорақ қилинип, Худаға нисбәтән роһта яшисун дәп, уларғиму хуш хәвәр йәткүзүлгән»** — «хуш хәвәр» — Муқәддәс китапта Мәсиһниң өлүми вә тирилишидин болған ниҗат тоғрилиқ, әлвәттә.Бу айәт тоғрилиқ нурғун пикирләр бар. «Қошумчә сөз»имиздә буларни баян қилимиз.
4:6 Юһ. 5:25; 1Пет. 3:19.
4:7 Луқа 21:34; 1Юһа. 2:18.
4:8 **«меһир-муһәббәт нурғунлиған гуналарни япар»** — бу сөзләр Тәвраттики Сулайманниң «пәнд-несиһәтләр»и дин, «Пәнд.» 10:12дин елинған. Мәнаси, шүбһисизки, һәм башқиларниң гуналирини кәчүрүм қилиш һәм мүмкин болса башқиларға яймаслиқни өз ичигә алиду.
4:8 Пәнд. 10:12.
4:9 Рим. 12:13; Фил. 2:14; Ибр. 13:2.
4:10 Пәнд. 3:28; Рим. 12:6; 2Кор. 8:11.
4:11 **«Ким сөз қилса, у Худаниң калам-бешарәтлирини йәткүзгүчи сүпитидә сөзлисун»** — «сөз қилиш» мошу йәрдә, шүбһисизки, җамаәттә сөзләш, болупму тәлим беришни көрситиши мүмкин.
4:11 Йәр. 23:22.

Етиқатчиларниң азап-оқубәткә сәвир қилиши

[12] Сөйүмлүклирим, отлуқ синақниң бешиңларға чүшкәнлигигә қарап, әҗайип ишқа йолуғуп қалдим, дәп һәйран қалмаңлар. [13] Бәлки, Мәсиһниң азап-оқубәтлиригә қандақ ортақ болған болсаңлар, силәр шундақ шатлиниңлар. Шуниң билән Униң шан-шәриви аян қилинғинида, силәрму яйрап шатлинисиләр. [14] Силәр Мәсиһниң нами түпәйлидин һақарәткә учрисаңлар, бәхитлик болисиләр! Чүнки шан-шәрәпниң Роһи, йәни Худаниң Роһи вуҗудуңларға чүшкән болиду. [15] Араңлардин бириниң азап-оқубәт чекиши һәргизму қатил, оғри, рәзил яки чепилғақ болуш сәвәвидин болмисун. [16] Бирақ чәккән азап-оқубити «Мәсиһий» дәп аталғанлиғи сәвәвидин болса, у буниңдин номус қилмисун; әксичә, мошу нам билән аталғанлиғи үчүн Худаға мәдһийә оқусун. [17] Чүнки сорақниң башлинидиған вақти-саити кәлди; сорақ алди билән Худаниң өйидикилиридин башлиниду; вә әгәр биз билән башланса, у һалда Худаниң хуш хәвиригә қулақ салмиғанларниң ақивити немә болар? [18] Дәл муқәддәс язмиларда йезилғинидәк: —
«Әгәр һәққанийларниң қутқузулуши тәс болса,
Ихлассизлар һәм гунакарларниң ақивити қандақ болар?»

[19] Шуниң үчүн, Худаниң ирадиси билән азап-оқубәт чәккәнләр яхши әмәлләрни давам қилип, җенини вәдисидә туридиған Яратқучиға аманәт қилип тапшурсун.

Ақсақаллар вә яшларға қилинған несиһәт

5 [1] Әнди мән араңлардики ақсақаллардин (Мәсиһниң азап-оқубәтлириниң гувачиси, намайән қилинидиған шан-шәрәпкә несип болғучи вә силәргә охшаш бир ақсақал сүпитидә) шуни өтүнимәнки, [2] — Худаниң силәрниң араңлардики падисини убдан беқиңлар; уларға йетәкчилик хизмитидә болуп, уни мәҗбурән әмәс, бәлки ихтиярән

4:12 Йәр. 48:10; 1Кор. 3:13; 1Пет. 1:7.
4:13 **«Шуниң билән Униң шан-шәриви аян қилинғинида, силәрму яйрап шатлинисиләр»** — «Униң шан-шәриви аян қилинғинида»: — демәк, Мәсиһ қайта кәлгинидә.
4:14 **«Силәр Мәсиһниң нами түпәйлидин һақарәткә учрисаңлар, бәхитлик болисиләр! Чүнки шан-шәрәпниң Роһи, йәни Худаниң Роһи вуҗудуңларға чүшкән болиду»** — «Йәш.» 11:2ни көрүң. Бәзи кона көчүрмилиридә «Улар тәрипидин униңға күпүрлүк қилиниду, лекин силәрниң тәрипиңлардин улуқлиниду» дәп қошулиду.
4:14 Мат. 5:10; 1Пет. 2:20; 3:14.
4:16 **«Бирақ чәккән азап-оқубити «Мәсиһий» дәп аталғанлиғи сәвәвидин болса, у буниңдин номус қилмисун; әксичә, мошу нам билән аталғанлиғи үчүн Худаға мәдһийә оқусун»** — «Мәсиһий» грек тилида «Християн». «Мәсиһ» грек тилида «Мәсиһләнгән Қутқазғучи» дәп ипадилиниду.
4:17 **«Чүнки сорақниң башлинидиған вақти-саити кәлди; сорақ алди билән Худаниң өйидикилиридин башлиниду»** — шүбһисизки, расул Петрус жуқурида тилға алған азап-оқубәтләр вә синашлар Худаниң өз аилисидикиләргә нисбәтән бирхил сорақниң башлиниши яки тәрбийә болуп, кәмчиликлиримизни очуқ қилидиған синақлар, дәп һесаплиғили болиду.
4:17 Йәр. 25:29; Лука 10:12; 23:31.
4:18 **«Әгәр һәққанийларниң қутқузулуши тәс болса, ихлассизлар һәм гунакарларниң ақивити қандақ болар?»** — Тәврат «Пәнд.» 11:13, LXX грекчә тәрҗимисидин елинған. Грек тилида «Ихлассизлар һәм гунакарлар нәдә көрүниду?!» дегән сөзләр билән ипадилиниду.
4:18 Пәнд. 11:31.
4:19 **«... Худаниң ирадиси билән азап-оқубәт чәккәнләр яхши әмәлләрни давам қилип, җенини вәдисидә туридиған Яратқучиға аманәт қилип тапшурсун»** — «вәдисида туридиған Яратқучи» дегән ибарә интайин әһмийәтлик. «Қошумчә сөз»имиздә униң үстидә азрақ тохтилимиз.
5:1 **«Мәсиһниң азап-оқубәтлириниң гувачиси, намайән қилинидиған шан-шәрәпкә несип болғучи вә силәргә охшаш бир ақсақал сүпитидә...»** — «намайән қилинидиған шан-шәрәп» дегәнлик Мәсиһниң қайтип келишидә намайән болидиған шан-шәрәп.

зиммиңларға елиңлар; пул-дуния үчүн әмәс, бәлки хошаллиқ билән қилиңлар.
3 Худаниң падисиға ғоҗиниң өз тәәллуқатлириға болғинидәк болмай, бәлки уларға үлгә
болуңлар. 4 Шундақ қилсаңлар, Баш Падичи ашкарә болғанда, мәңгү тозумас шан-шәрәп
тажиға еришисиләр.
5 Әй яшлар, чоңларға бойсунуңлар. Шуниңдәк, һәммиңлар бир-бириңларға нисбәтән
кичик пейиллиқни үстүңларға оривелиңлар. Чүнки: «Худа тәкәббурларға қаршидур, ле-
кин мөмин-кәмтәрләргә шәпқәт қилиду». 6 Өзәңларни Худаниң қудрәтлик қоли астида
төвән тутуңлар. Шундақ қилсаңлар, вақти-саити кәлгәндә Худа силәрни жуқури көтири-
ду; 7 Барлиқ ғәм-қайғулириңларни Униң үстигә ташлап қоюңлар. Чүнки У силәрниң ғе-
миңларни қилиду.
8 Өзәңларни һошияр вә сәгәк тутуңлар. Чүнки дүшминиңлар болған Иблис худди
һөкирәватқан ширдәк, жутқидәк бирисини издәп қатрап жүрмәктә; 9 силәр етиқадиңлар-
да чиң туруп униңға қарши туруңлар. Чүнки билисиләрки, пүтүн дуниядики қерин-
дашлириңларму охшаш азап-оқубәтләрниң түгишигичә чидаватиду. 10 Амма силәрни
Мәсиһ Әйса арқилиқ Өзиниң мәңгүлүк шан-шәривигә чақирған, пүткүл меһри-шәпқәт-
ниң Егиси болған Худа азраққинә вақит азап-оқубәт чәккиниңлардин кейин, Өзи силәр-
ни әслигә кәлтүрүп, дәс турғузуп, мустәһкәм вә улға бекитилгәндәк тәврәнмәс қилиду.
11 Униңға барлиқ шан-шәрәп вә күч-қудрәт әбәдил-әбәт мәнсуп болғай, амин!

5:2 **«Худаниң силәрниң араңлардики падисини убдан беқиңлар»** — «Худаниң ... падиси» жамаәт, әлвәттә. **«уларға йетәкчилик хизмитидә болуп, уни мәжбурән әмәс, бәлки ихтиярән зиммиңларға елиңлар»** — «уларға йетәкчилик хизмитидә болуп...» — бәзи кона көчүрмиләрдә «Худаға қарап уларға йетәкчилик хизмитидә болуп...» дейилиду. **«пул-дуния үчүн әмәс, бәлки хошаллиқ билән қилиңлар»** — «пул-дуния үчүн әмәс» дегәнлик Петрусниң әйни сөзлири: — «һарамдин болған пул үчүн әмәс» — Петрусниң мошу сөзләр билән көрсәткини: «пул адәмни чоқум гунакар қилиду» дегәнлик әмәс, чүнки һәр биримиз пулни ишлитишимиз керәк; униң көрсәткини, шүбһисизки, пулниң дәрвәқә адәмни гунакар қилиш хәтири бардур. Пулниң өзи әслидә гунаниң дунияда пәйда болғанлиғидин пәйда болған; гуна болмиса пул болалмайтти; шу тәрәптинму «һарамдин болған».

5:2 Рос. 20:28; 1Тим. 3:3; Тит. 1:7.

5:3 **«Худаниң падисиға ғоҗиниң өз тәәллуқатлириға болғинидәк болмай, бәлки уларға үлгә болуңлар»** — яки «өзигә аманәт қилинғанларға *(жамаәттикиләргә, демәк)* өзи бәг өзи хан болувалмай, бәлки уларға үлгә болуңлар».

5:3 2Кор. 1:24; Фил. 3:17; 1Тим. 4:12; Тит. 2:7.

5:4 **«Баш Падичи қайтип ашкарә болғанда»** — Рәб Әйса қайтип кәлгәндә. **«мәңгү тозумас шан-шәрәп тажиға еришисиләр»** — грек «Олимпик» мусабиқисидә ғалипларға гүл-гиядин өрүлгән таж инъам қилинатти. Бу бир күн ичидила тозуп кетидиған таж, әлвәттә.

5:4 Йәш. 40:11; Әз. 34:23; Юһ. 10:11; 1Кор. 9:25; Ибр. 13:20; 2Тим. 4:8; Як. 1:12; 1Пет. 1:4; 2:25.

5:5 **«Әй яшлар, чоңларға бойсунуңлар. Шуниңдәк, һәммиңлар бир-бириңларға нисбәтән кичик пейиллиқни үстүңларға оривелиңлар»** — «чоңлар» дегәнниң башқа бирхил тәрҗимиси «ақсақаллар». Лекин мошу йәрдә «чоңлар» яки «яшанғанлар»ға тоғра келиду. **«Худа тәкәббурларға қаршидур, лекин мөмин-кәмтәрләргә шәпқәт қилиду»** — «Пәнд.» 3:34; «Як.» 4:6ниму көрүң.

5:5 Пәнд. 3:34; Рим. 12:10; Фил. 2:3; Як. 4:6.

5:6 **«Өзәңларни Худаниң қудрәтлик қоли астида төвән тутуңлар. Шундақ қилсаңлар, вақти-саити кәлгәндә Худа силәрни жуқури көтириду»** — буниң толуқ мәнаси бәлким «Худаниң қудрәтлик қоли үстүңларға тәрбийә бериш үчүн чүшкән болса, униң астида төвән туруңлар, өзәңларни униң астида төвән тутуңлар».

5:6 Аюп 22:29; Пәнд. 29:23; Мат. 23:12; Луқа 14:11; Як. 4:10.

5:7 Зәб. 54:23; Мат. 6:25; Луқа 12:22; 1Кор. 9:9; Фил. 4:6; Ибр. 13:5; 1Тим. 6:8.

5:8 Аюп 1:7; Луқа 22:31; 1Тес. 5:6; 1Пет. 1:13; 4:7.

5:9 **«Чүнки билисиләрки, пүтүн дуниядики қериндашлириңларму охшаш азап-оқубәтләрниң түгишигичә чидаватиду»** — «пүтүн дуниядики қериндашлар» дегәнлик бәлким *(1)* Йәһудийә-Галилийәдә туруватқан, өз жутдашлири тәрипидин зиянкәшликкә учраватқан Йәһудий қериндашларни; *(2)* «ят әллик қериндашлар» — ят әллик бутпәрәсләр арисида туруватқан, улар тәрипидин зиянкәшликкә учраватқан Йәһудий әмәс қериндашларни, яки; *(3)* һәр иккисини көрситиду.

–«... түгишигичә чидаватиду» дегән сөз бу азап-оқубәтләрниң; *(1)* Худаниң мәхсәтлиригә, шундақла Өз муқәддәс бәндилиригә зөрүр екәнлигини вә; *(2)* чәклик екәнлигини көрситиду.

5:9 Әф. 4:27; Як. 4:7.

5:10 **«Худа... Өзи силәрни әслигә кәлтүрүп...»** — әслигә кәлтүрүп» яки «қуралландуруп» яки «камил қилип...». **«силәрни ... улға бекитилгәндәк тәврәнмәс қилиш»** — грек тилида бир пеил биләнла ипадилиниду.

5:10 Ибр. 10:37; 1Пет. 1:6.

5:11 **«Униңға барлиқ шан-шәрәп вә күч-қудрәт әбәдил-әбәт мәнсуп болғай, амин!»** — бәзи кона көчүрмиләрдә

Ахирқи салам

[12] Мән бу қисқиғина хәтни йезип, өзәм садиқ қериндишим дәп билидиған Силвануснің
вастиси билән силәргә йоллидим. Ушбу хәтни йезишимниң мәхсити, силәргә җекиләш
вә силәрни риғбәтләндүрүш, шундақла Худаниң һәқиқий меһри-шәпқитиниң әнә шун-
дақ екәнлигигә гувалиқ бериштин ибарәттур. Бу меһри-шәпқәттә чиң туруңлар.
[13] Силәр билән биллә талланған Бабилда туруватқан җамаәт вә оғлум Маркустин силәр-
гә салам.
[14] Бир-бириңлар билән меһриванларчә сөйүшүп саламлишиңлар.
Силәргә, йәни Мәсиһдә болған һәммиңларға аманлиқ-хатирҗәмлик яр болғай!

пәқәт «Униңға барлиқ күч-қудрәт әбәдил-әбәт мәнсуп болғай, амин!» дейилиду.

5:12 **«Мән бу қисқиғина хәтни йезип, өзәм садиқ қериндишим дәп билидиған Силвануснің вастиси билән силәргә йоллидим»** — мошу Силванус бәлким әслидә расул Павлусниң һәмраһи вә хизмәтдиши болған Силванус еди *(мәсилән «Рос.» 16-17-бапларни көрүң)* «Силвануснің вастиси билән» — йәни мүмкинчилик барки, ушбу хәтни йезишқа Силванус расул Петрусқа катип болған еди. **«Ушбу хәтни йезишимниң мәхсити, силәргә җекиләш вә силәрни риғбәтләндүрүш...»** — «җекиләш» вә «риғбәтләндүрүш» грек тилида бир пеил биләнла ипадилиниду.

5:13 **«Силәр билән биллә талланған Бабилда туруватқан җамаәт»** — бәзи тарихшунаслар «Бабил» дегәнликни һәқиқий *(Әфрат дәрияси бойидики)* Бабилон *(Бабил)* шәһирини көрситиду, дәп қарайду. Йәнә бәзиләр «Бабил»ни «Рим шәһириниң етиқатчилар арисидики мәхпий нами» дәп қарайду — шу вақиттики етиқатчилар Рим шәһирини мәхпий һалда Бабил *(чириклишип кәткән «бу дуния»ниң символи)* дәп атиған болуши мүмкин. Расул Петрусниң Бабил шәһиридә болғанлиғи тоғрисида тарихта мәлумат йоқ вә униң Рим шәһиридә турғанлиғи тоғрилиқ испат бар. **«җамаәт»** — әслидики грекчә тексттә — «туруватқан қиз». Бу ибарә Римдики җамаәтни көрситиши мүмкин. **«оғлум Маркустин силәргә салам»** — «оғлум Маркус» расул Петрусниң роһий җәһәттики оғли. Әмәлийәттә Маркус Петрусниңқи җийән укиси болуши мүмкин еди.

5:14 Рим. 16:16; 1Кор. 16:20; 2Кор. 13:12; 1Тес. 5:26.

Қошумчә сөз

Җамаәт учрайдиған зиянкәшликләр — Худаниң уларда болған мәхсәтлири

Инҗил, Луқа язған «Расулларниң паалийәтлири» дегән қисимдин көрәләймизки, җамаәтләр миладийә биринчи әсирниң авалқи йеримида учриған зиянкәшләр айрим-айрим үч тәрәптин кәлгән. Биринчиси болса Йәһудийларниң синагоглиридин болған. Бу зиянкәшликләр уларниң: «йеңи әһдә»ни Худа әслидә **биз Йәһудийларға** вәдә қилған, әнди мошу «Йәһудий әмәс Мәсиһийләр» немигә асасән «йеңи әһдидин бәһримән болимиз», дейишкә петиниду?! Улар һәтта биз ишәнмәйдиған һелиқи Әйса Мәсиһниму бизниң Қутқазғучимиз дәйду, техи?!» дегәндәк көрәлмәсликтин чиққан. Иккинчи хил зиянкәшлик нурғун адәмләрниң өз сәплиридин Мәсиһ тәрәпкә чиққанлиғини көргән һәр түрлүк бутпәрәс мәзһәпләрдин болған (мәсилән, «Рос.» 19:21-41). Үчинчи хил зиянкәшлик Рим империйәси һөкүмити тәрпидин болған. Авал Йәһудий хәлқи түрлүк төһмәтләр билән етиқатчиларға зиянкәшлик қозғиған еди; кейин Рим императорлири (Қәйсәрләр) Неродин тартип өзлирини «Илаһ» дәп чақиришқа башлиғанда, Рим пухралириниң һәммиси «Қәйсәр Рәбдур» дәп етирап қилишқа мәҗбурланған. Шундақ қилишни рәт қилған етиқатчилар һәр хил еғир җазаларни тартатти.

«Расулларниң паалийәтлири»дин бундақ зиянкәшликниң толиму зораванлиқ екәнлиги көрүниду. Лекин Петрус бу хәттә зиянкәшликниң йәнә бир амили төһмәт екәнлигиниму бизгә көрситиду (мәсилән, 2:21).

Рәббимиз вә Униң барлиқ расуллириму бизгә шуни уқтуридуки, бундақ зиянкәшлик етиқатчиларниң ихласмән һаятиниң нормал бир қисми болиду: —

«**Мубарәк, Мән үчүн башқиларниң һақарәт, зиянкәшлик вә һәртүрлүк төһмитигә учрисаңлар; шат-хорам болуп яйраңлар! Чүнки әршләрдә катта инъам силәр үчүн сақланмақта; чүнки силәрдин илгәрки пәйғәмбәрләргиму улар мошундақ зиянкәшликләрни қилған**» («Мат.» 5:11-12)

«**Дәрвәқә, Мәсиһ Әйсада ихласмән һаят кәчүрүшкә ирадә тиклигәнләрниң һәммиси зиянкәшликкә учрайду**» («2Тим.» 3:12).

Худа дәрвәқә бизгә шундақ азап-оқубәтләрни тартишимизға йол қойғининиң барлиқ сәвәплирини аян қилғини йоқ; лекин Петрус бу хәттә бизгә бир җүмлә ичидә үч сәвәпни уқтуруп бериду: —

«**Алтун һаман йоқилип кетидиған нәрсә болсиму, саплиғи от билән синилиду. Шуниңға охшаш алтундин толиму қиммәтлик болған етиқадиңлар синилип испатлиниду. Буниң билән у Әйса Мәсиһ қайта ашкариланған вақтида мәдһийә, шан-шәрәп вә иззәт-һөрмәт кәлтүриду**» (1:7).

Демәк: —

(1) Өз етиқадимизниң һәқиқий екәнлигини өзимиз испатлап билишимиз үчүн;

(2) Бизниң етиқадимизниң тавлиниши үчүн; синақлар арқилиқ өз күчимизгә әмәс, бәлки Худаниң Өзигә һәқиқәтән тайинишни үгинишимиз үчүн;

(3) Мәсиһ қайтип кәлгән күнидә техиму шан-шәрәпкә еришиши үчүн; чүнки шу күнидә рошән көрүнидуки, бизни Өзигә тайинип Өзигә садиқ қилип сақлиши **Униң** меһир-шәпқити вә күч-қудрити билән екәнлиги һәммигә аян болиду.

Кишини қизиқтуридиған бир нәччә айәт тоғрисида

Биз мошу йәрдә пәқәт кишини қизиқтуридиған яки чүшинишкә тәс болған бир нәччә айәтләр үстидә тохталмақчимиз: —

2:16-17

«**Силәр әркин-азат болғиниңлар билән, бу әркинлигиңларни яманлиқ қилишниң баниси қиливалмаңлар, бәлки Худаниң қули сүпитидә болуп, барлиқ инсанларни һөрмәтләңлар, етиқатчи қериндашлириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар, Худадин қорқуңлар, падишани һөрмәтләңлар**».

Биздә һеч гуман йоқки, Петрусниң мошу сөзлиригә қариғанда, өзи хелә бурун Мәсиһ Әйсадин улуқ бир савақ алғанлиғини әсләватиду: —

«**Андин улар Кәпәр-Наһум шәһиригә кәлгинидә, ибадәтхана бежини жиққучилар Петрусниң йениға келип:—**

Устазиңлар ибадәтхана «икки драқма» бежини төләмду? — дәп сориди («Мис.» 30:13-16ни көрүң).

— Төләйду, — деди Петрус.

Лекин у өйгә киргәндә, техи бир немә демәстила Әйса униңдин:—

Симон, сениңчә бу дунуядики падишалар кимләрдин бaж алиду? Өз пәрзәнтлиридинму, яки ятлардинму, — дәп сориди.

Петрус униңға:

— Ятлардин, — девиди, Әйса униңға:

— Ундақта, пәрзәнтләр баждин халий болиду. Бирақ бaж жиққучиларға путликашаң болмаслиғимиз үчүн, деңизға берип қармақни ташла. Тутқан биринчи белиқни елип, ағзини ачсаң, төрт драқмилиқ бир тәңгә пулчиқиду. Уни елип Мән вә сән иккимизниң бежи үчүн уларға бәр, — деди» («Мат.» 24:17-27).

Худаниң хәлқи «Улуқ Падишаниң оғуллири»ниң сүпитидә болуп һәқиқәтән әркиндур; Худадин башқа һеч кимниң бизгә буни қил, уни қил дәйдиған һоқуқи йоқ. Бирақ бу әркинлик халиғанчә өз билгинимизни қиливеришимиз үчүн әмәс; Худаниң бизни инсан балилиридин қорқуш асарәтлиридин вә қуруқ диний паалийәтләрдин азат қилғанлиғи Униң хизмитидә хошаллиқ вә хатирҗәмлик билән «Униң қуллири» сүпитидә яшишимиз үчүн екәнлигини әслишимизгә тоғра келиду. Шуниң үчүн Уни тонумиған вә шундақла бу ишларни чүшәнмигән адәмләр (демәк, адәмләрниң

көпинчиси!) арисида туруватқинимизда, уларниң билмигәнлигигә кәңчилик қилишимиз лазим вә шуниңдәк биз дурус яшаватқанлиғимиз билән уларни Егимизниң ким екәнлигини көрәләйдиған қилишқа интилишимиз лазим. Бу иш уларниң етиқатқа келишигә һәр қандақ путликашаң яки тосалғуниң болмаслиғи үчүн күчимизниң баричә интилишимизни өз ичигә алиду, әлвәттә (жуқуридики мисалда, Рәббимиз «ибадәтхана бежи»ни төлиши билән Өзи шундақ қилған). Бизму шундақ қилған болсақ, тезла уларниң қулақлирини хуш хәвәрни тиңшашқа очуқ қилалайттуқ.

Худа җәмийәт ичидә кимгә мәнсәп-һоқуқни бекитишкә мувапиқ көргән болса, биз уларға бойсунимиз. Буни, қорқуштин әмәс, бәлки Худа бизгә шундақ әмир қилғанлиғи түпәйлидин ада қилимиз. Шуңа Петрус «**Барлиқ инсанларни һөрмәтләңлар**» вә «**Падишани һөрмәтләңлар**» дегән икки әмирниң оттурисида «**Худадин қорқуңлар**» дәп алаһидә җекиләйду. Шуңа мабада инсаний һөкүмәтләр һәр қайси ишта мәлум бир нуқтидиму Худаниң еник әмир-пәрманлириға мухалип бирәр ярлиқни чүшәргән болса, бурчимиз Петрусниң муну сөзидәк болуш керәк — «**Инсанға әмәс, Худаға итаәт қилишимиз керәк!**» «Рос.» 5:29).

3:18-22: Нуһниң кемиси, Әйсаниң өлүп тирилиши, чөмүлдүрүш тоғрилиқ

Бу айәтләр бизни көп интайин қиммәтлик һәқиқәтләр билән тәминләйду, бирақ йәнила чүшинишиш тәс йәрлириму бар. Бу айәтләргә бир-бирләп көңүл бөләйли: —

(18)

«**Чүнки Мәсиһ бизни Худа билән яраштуруш үчүн, йәни һәққаний Болғучи һәққаний әмәсләрни дәп, бирла қетимлиқ азап-оқубәт чәкти; гәрчә У тән җәһәттә өлтүрүлгән болсиму, лекин роһта җанландурулди**».

«**Роһта җанландурулди**» дегән ибарә униң өлүмдин тирилишини көрсәтмәйду, чүнки У «**тән җәһәттә өлтүрүлгән**» билән селиштуруш йолида ейтилиду. Әгәр Петрус Мәсиһниң өлүмдин тирилишини көрсәтмәкчи болған болса, грек тилида башқа бир ибарә билән ипадилинәтти. Ушбу ибарә болса роһий һаятниң өсүши яки ешип ташқанлиғини билдүриду — Уйғур тилида бу уқум «җанлиниш»қа бап келиду.

(19)

«**Шуниң билән У солап қоюлған роһларниң йениға мошу роһий һаятлиғи билән берип, қилған әмәлини уларға җакалиди**».

Изаһатлиғинимиздәк, әйни тексттә Мәсиһниң немини җакалиғанлиғи ейтилмайду. Расул Петрусниң бундақ ипадилиши «җакаланған хәвәр»ниң немә екәнлиги хәтни оқучанларниң һәммисигә билинәрлик, дейишкә һаҗити йоқ дегәнгә охшайду; чоқум Рәбниң һазирла тартқан азаплири вә өлүми билән мунасивити бар: шуңа биз оқумәнлиримиз үчүн «**қилған әмәли**» дегән сөзләр тәминләп қоштуқ.

Грек тилидики «**униңда**» дегән сөзни «**роһий һаятлиғи билән**» дәп тәрҗимә қилдуқ — демәк, буни «роһий дунияда», яки бәлким «өзиниң роһи билән» дәп чүшинимиз. Бәзи шәрһчиләр бу ибарә, Мәсиһниң роһи Нуһ пәйғәмбәр арқилиқ шу дәвирдики рәзил адәмләргә сөзлигәнлигини тәсвирләйду, дәп қарайду. Лекин көз-қаришимиз бойичә бу ишни жуқурида тилға елинған Рәббимизниң өлүп-тирилиши билән беваситә мунасивити йоқ, дәп ойлаймиз. Немишкә муәллипниң гәплири Әйсаниң өлимидин бирақла икки миң жил илгәрки бир дәвиркә һалқип кетиду? Петрус: «**У берип ... җакалиди...** » дәйду. Шүбһисизки, бу сөз униң өлүши вә тирилиши арилиғидики вақитта немә қилғанлиғиға мунасивәтликтур.

Әнди бу «**солап қоюлған роһлар**» зади ким? У уларға немини «җакалиди» (немини җакалиди очуқ ейтилмайду)? Бу соаллар бизни 20-айәткә апириду: —

(20)

«**Солап қоюлған бу роһлар бурунқи заманда, йәни Нуһ пәйғәмбәрниң күнлиридә, кемә ясиливатқан мәзгилдә Худа сәвирчанлиқ билән кишиләрниң товва қилишини күткинидә, Униңға итаәтсизлик қилди. Пәқәт шу кемигә киргән бир қанчиси, йәни җәмий сәккиз җан су арқилиқ қутқузулди**».

Бәзиләр бу роһлар Нуһ пәйғәмбәрниң дәвридә, қиз-аяллар билән җинсий мунасивәтни халап җәннәттин ваз кәчкән, асийлиқ қилған пәриштиләрни көрситиду, дәп ойлайду («Яр.» 6:1-6). Лекин бундақ чүшәнчә «кемә ясиливатқан мәзгилдә Худа сәвирчанлиқ билән кишиләрниң товва қилишини күткинидә» дегән ибаригә анчә маслашмайду — чүнки бу пәриштиләр асийлиқ қилғандин кейин уларға қайтиш йоли (товва қилиш йоли) қалмиған еди. Шуңа пикримиз (җәзмән шундақ, демәймиз) шуки, бу ибарә шу күнләрдики топанда қаза тапқан кишиләрниң роһлирини көрситиду. Ундақта, Мәсиһ уларға қандақ хәвәр йәткүзгән? Униң муһим мәзмуни, шүбһисизки, Өзиниң Худаниң һәққаний тәләплирини қанаәтләндүрүп, гуналарниң кәчүрүминиң бәдилини төләп, җазасини өз үстигә алғанлиғи, шундақла гуна вә өлүм үстидин ғәлибигә еришкәнлигини өз ичигә алған еди.

Бу хәвәр тоғрилиқ икки имканийәт бардур: —

(1) Униң хәвири Худаниң өзлиригә чүшәргән топан җазасиниң һәқлиғини көрсәтти. Худа уларниң бешиға чүшәргән мошу топан җазаси толиму адил, әлвәттә. Шүбһисизки, улардин кейинки дәвирдикиләр уларниң бешиға чүшкән җазадин, Худаниң гунаға қаритидиған ғәзивиниң қандақ екәнлиги һәмдә Униң кишиләрни (Нуһ пәйғәмбәрдәк) етиқат арқилиқ қутқузидиғанлиғини чүшинип, ибрәт алған болса керәк. Шуниң билән мошу кейинки дәвирләр, йәни Ибраһимларниң дәври вә Муса пәйғәмбәрниң дәвридикиләр көргән нур уларниң көргинидин рошәнрәк болди, дегили болиду. Шуңа топанда ғәриқ болған мошу адәмләрниң роһлириға Худаниң җазалириниң адалитини толуқ испатлаш үчүн шундақ қилишқа тоғра келәтти. Мәсиһниң җакалиғини мошу тоғрилиқ еди.

(2) Йәнә бир имканийәт барки, хәвәр мошу кишиләрниң роһлириға бирхил товва қилиш пурситини тәминләп бәргән.

Мәйли қайси имканийәт тоғра болсун, шу дәвирдикиләр немишкә шундақ хәвәрни алаһидә аңлаш пурситигә егә болған? Ким билиду, биз җавап тепиш үчүн Мәсиһ қайтип кәлгичә күтишимиз керәкту?

(21)

«**Мана бу «суға чөмүлдүрүш»ниң бешарити болған. Әнди чөмүлдүрүш — бәдәнниң кирдин тазилиниши әмәс, бәлки адәмниң пак виждан билән Әйса Мәсиһниң тирилдүрүлүши арқилиқ Худадин тилигән тәливи — бизни һазир қутқузуватиду**».

Петрус мошу йәрдә нәччә муһим ишларни рошән баян қилиду: —

(1) Нуһ ясиған кемә етиқатчиларниң Мәсиһдә қутқузулушиға символ, шундақла бешарәт болиду.

(2) «Суға чөмүлдүрүлүш»ниң өзи мошу ишқа символ яки сүрәт болиду; Нуһ вә аилисидикиләрниң кемигә кирип өлүм кәлкүнлиригә чөмүлдүрүлүп андин «йеңи дуния»ға чиққинидәк, етиқатчилар Мәсиһдә өлүм сүйигә чөмүлдүрүлүп йеңи бир һаятқа чиқиду.

Петрус мошу сәккиз җан «**су арқилиқ қутқузулди**» дәйду. Буниңдин көримизки, Петрусниң тәкитлигини «өлүмдин қутқузулған» әмәс, бәлки «рәзил бир дуниядин азат қилинған» дегәнликтур.

(3) Петрус «**суға чөмүлдүрүлүш... бизни һазир қутқузуватиду**», дәп язиду. Мошу йәрдә у оқурмәнлириниң хурапий чүшинип қалмаслиғиниң алдини елиши үчүн рошән һалда «адәмни қутқузидиған иш... (чөмүлдүрүлүштә) «**бәдәнниң кирдин тазилиниши әмәс...**»» дәп уқтуриду. Демәк, адәмни қутқузидиған иш суға чөмүлдүрүлүштики сиртқи жуюнуш яки мурасим шәкли әмәс, бәлки етиқатчиниң қәлбидә Худа билән өткүзидиған содисидин ибарәт, дегәнни тәкитләйду. Немишкә «сода» дәймиз? Биз әрзимәс гунакар һаятимизни товва билән Худаға тапшуруп бебаһа мәңгүлүк һаятқа тегишимиз. Ким бундақ «сода»ни халимисун? Петрус мошу айәттә грек тилидики «еперотома» («тәләп») дегән сөзни ишлитиду. Адәттә мошу сөз сот мәһкимисидә ишлитилидиған сөз болуп, өз һәққини издәйдиған адәмниң сотчиға болған тәливини билдүриду. Бу сөзни йәнә «җавап, инкас» дәп тәрҗимә қилишқа болиду. Амма Петрусниң «орма һейти»да ейтқан сөзлиригә қарисақ мошу айәттә «тәләп» дәп тәрҗимә қилишқа тоғра келиду. Шу күни Петрус нурғун Йәһудий жутдашлириға сөз қилип уларға, Рәб Әйсаниң өлүмигә силәр мәсъул болғансиләр дәп җақалиған еди. Улар интайин қорқуп вә азаплинип униңдин: «**Әнди, қериндашлар, зади немә қилишимиз керәк?**» дәп сорайду. Петрус уларға мундақ җавап бериду: —

«**Товва қилиңлар, һәр бириңлар Әйса Мәсиһниң намида гуналириңларниң кәчүрүм қилиниши үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар, вә шундақ қилсаңлар Худаниң илтипати болған Муқәддәс Роһ силәргә ата қилиниду. Чүнки бу вәдә силәргә вә силәрниң балилириңларға, жирақта туруватқанларниң һәммисигә, йәни Пәрвәрдигар Худайимиз Өзигә чақирғанларниң һәммисигә ата қилиниду**» («Рос.» 2:38-39).

Демәк, икки шәрт (товва қилиңлар, Әйса Мәсиһниң намида чөмүлдүрүлүңлар) ада қилинған болса, икки нәтиҗә (гуналарниң кәчүрүм қилиниши, Муқәддәс Роһниң илтипат қилиниши) бар болиду. Шуңа биз «суға чөмүлдүрүлүш»ни әслидә Худа инсанлар үчүн уларниң Өзидин Муқәддәс Роһ арқилиқ йеңи һаятни тиләш йоли қилған, дәп ишинимиз. Башқичә ейтқанда, «суға чөмүлдүрүлүш» «**пак вижданниң ... Худадин тилигән тәливи**» болиду. Бундақ тәләп бирисиниң «Дәрдмән бир гунакармән, халас, шундақла Сән Худаниң Өз сөз-каламиңға йүз пирсәнт тайништин башқа һеч қандақ тәләп қилғидәк асасим йоқ, яки һоқуқум йоқтур» дегәндәк дуаси болиду. Бирисиниң өзиниң гунакар екәнлигини тонуп йетиши бундақ тәләпниң бирдин-бир күчлүк асаси болиду. Бундақ киши «билидиған гуналирим бойичә товва қилдим, сениң әмриңгә итаәт қилип, Әйса Мәсиһ мениң Рәббим вә Қутқузғучум дегән етиқадимни ипадиләп суға чөмүлдүрүлдүм; әнди шәртлириңни ада қилдим, маңа вәдә қилған йеңи һаятни ата қилғайсән!» дәйдиған болиду. Мана бу Петрус ейтқан, Худа бекиткән «тәләп»; шу тәрәптин ейтқанда, «**суға чөмүлдүрүлүш адәмни қутқузиду**».

Бундақ дегинимиз, адәм суға чөмүлдүрүлүшни техи қобул қилмиған болса, Худа униңға Муқәддәс Роһини һәргиз бәрмәйду, дегинимиз әмәс. Мәсилән, Корнилий вә пүтүн аилисидикиләр суға чөмүлдүрүлмигән һалда Муқәддәс Роһ уларға ата қилинған («Рос.» 10-бап). Худа шундақ мувапиқ көрсә һәрдайим Өзи қойған шәртләрдин сирт иш көрүшкә әркин болиду. Лекин бириси Рәбниң «суға чөмүлдүрүлүңлар» дегән әмрини чүшинип туруп, итаәт қилишни рәт қилған болса, Муқәддәс Роһни қобул қилғучи болалмайду, дәп қараймиз.

(22)

«**(Мәсиһ тирилип әршкә чиқип, пәриштиләр, барлиқ роһий һоқуқдарлар вә күчлүкләр униңға босундурулди вә у Худаниң оң йенида турмақта)**»

Бу айәтни 21-айәт билән бирләштүрүп ойлисақ, көрүмизки, инсанийәткә Худаниң Роһини, шундақла йеңи һаятни Ата Қилғучи болса, әршкә көтирилгән Әйса Мәсиһниң Өзидур («Юһ.» 15:26, 16:13-15, «Луқа» 24:49, «Рос.» 2:32-33ни көрүң).

4:6

«**Шуңа дәл шу сәвәптин, өлгәнләр әттә яшаватқан инсанлар сорақ қилинидиғандәк сорақ қилинип, Худаға нисбәтән роһта яшисун дәп, уларғиму хуш хәвәр йәткүзүлгән**».

Бу айәткә шәрһ бериш көп алимларниң бешини қаймақтуруп қойған.
Биринчидин, Петрус айәттә тилға алған «өлгәнләр» дегән ким?
Бу тоғрилиқ аз дегәндә бәш пикир болған: —

(a) Бу һазирқи яки өткәндә яшиған «роһий өлгән», йәни Худани тонумайдиған адәмләрни көрситиду. Лекин үндақта немишкә Петрус «**хуш хәвәр ... жақал<u>анған</u>**» (пеил «өткән заман» шәклидә) дәйду? У мошу сөзни ейтқан вақитта хуш хәвәр җисманий тәрәптә тирик, лекин «роһий җәһәттә өлгән»ләргиму охшашла жақалиниватқан әмәсмиди?

(ә) Өткәнки бир дәвирдики, етиқат йолида азап тартип, қурбан болғанларни көрситиду. Бу көзқараштa болған алимлар: «(Улар) инсанларниң өлчими билән сорақ қилинған болсиму,...» (демәк наһәқ өлүм җазасиға мәһкүм қилинған болсиму...)» дәп тәрҗимә қилиду. Бу алимларниң пикричә, Петрус бу адәмләрни һазир «роһта яшаватиду» дәп көрситиду. Әнди (бу алимларниң пикричә) Петрус өз оқурмәнлиригә, мошу өлгән қериндазлиримиздәк зиянкәшликкә һазир учраватсақму, ахир берип Худа бизниң дурус йолда маңғанлиғимизни испатлайду, дәп риғбәтләндүрмәкчи.

Бизниңчә бу хил көзқараштикиләрниң грек тилидики «хина» (мәнаси «сәвәп,...», «мәхсәт,...» «...үчүн») дегән сөзни чүшинишидә мәсилә бар. Бу сөзни ишлитишидин шу көрүнидуки, «өлгәнләргә хуш хәвәр йәткүзүлүш»ниң мәхсити дәл у тилға алған **шу «сорақ қилиниш»ни өз ичигә алиду**.

(б) «Өлгәнләр» Инҗил дәвридин илгири яшиғанларни көрситиду; бу кишиләр һазир һәммиси өлгән, әлвәттә. Ундақта, мәнаси мәлум бириси (Мәсиһ болса керәк — өлгәндин кейин тирилгичә болған арилиқта) тәһтисарада туруватқан бу өлгәнләрниң роһлириниң йениға берип хуш хәвәрни йәткүзгән, демәкликтур.

(в) Петрус мошу йәрдә грек тилида пәқәт «өлгәнләр» дәп, «барлиқ өлгәнләр» демигәчкә, мүмкинчилиги барки, униң мәнаси пәқәт «бир нәччә өлгәнләр» яки мәлум бир түркүм өлгәнләрни көрситиши мүмкин. Алайлуқ, униң көздә тутқини 3:20дә көрситилгән «**Нуһ пәйғәмбәрниң күнлиридә, кемә ясиливатқан мәзгилдә Худа сәвирчанлиқ билән кишиләрниң товва қилишини күткинидә, Униңға итаәтсизлик қилған**»ларниң роһлиримиду? Әгәр шундақ болса, немишкә хуш хәвәр алаһитән пәқәт шу түркүм кишиләргила йәткүзүлгән? Улар муйәссәр болған нур топандин кейинки дәвирдикиләр муйәссәр болғинидин аз болғанму?

(г) Болмиса, бу «өлгәнләр» хуш хәвәр тарқитилиштин тартип яшиған, лекин уни аңлаш пурсити болмай өлгәнләрму? Ундақ болса, немә үчүн ундақ пурсәт Инҗил дәвридин илгири яшиғанларғиму тәминләнмигән?

Бу мәсилә тоғрилиқ есимиздә тутушимиз керәкки, Петрус Худаниң зиянкәшликкә учриған мөмин бәндилирини риғбәтләндүрмәкчи еди. Бу зиянкәшликләр уларниң «әйш-ишрәтләргә берилмигәнлик»и, шундақла Мәсиһни җакалашлири түпәйлидин болған болуп, бәлким Йәһудий әмәсләр тәрипидин мазақ қилишлар яки һақарәтләшләрдин вә Йәһудий хәлқи тәрипидин қозғалған зораванлиқтин тәркиб тапқан болуши мүмкин. Бу айәт «Чүнки» билән башлиниду. Петрус (4:5)дә Мәсиһниң инсанларниң һәммисини («тирикләр болсун, өлгәнләр болсун») сораққа тартидиғанлиғини тәкитлигәндин кейин, 6-айәттә бәлким **бу дәвирдиму** һәммә адәмниң хуш хәвәрни аңлашқа муһтаҗлиғини тәкитлимәкчи болған болуши мүмкин.

Бу айәт тоғрилиқ йәнә бир соал бар: — «**Әттә яшаватқан инсанлар сорақ қилинидиғандәк сорақ қилинип**», «**Худаға нисбәтән роһта яшисун**» дегән икки сөз немини көрситиду?». Һеч болмиғанда биринчи сөзниң мәнаси: «Улар («өлгәнләр») тәндә һазир яшаватқан кишиләр сорақ қилинидиған өлчәмдә сорақ қилиниду» — демәк, улар Худаниң ниҗат каламини қобул қилған яки қобул қилмиғиниға қарап сораққа тартилиду. Әгәр мошу айәттә «әт» әйни мәнада, йәни инсанниң тенини көрсәтсә, ундақта «роһта яшаш» бәлким хуш хәвәрни қобул қилған мошу өлгәнләрниң роһлири

«роһий» һаятқа егә болиду, лекин җисманий тәрәптин тәндә тирилишқа муйәссәр болмайду.

Етирап қилимизки, һазирғичә биз жуқурқи бәш чүшәнчә (һәтта башқа бири)дин қайсисиниң һәқиқәт екәнлиги тоғрилиқ техи муқим пикиргә келәлигинимиз йоқ. Бирақ айәттики сөзләрниң аддий мәнасигә қарап, Петрусни хуш хәвәрниң аллиқачан җисманий өлгәнләрниң роһлириға йәткүзүлүши тоғрилиқ сөзләватиду, дәймиз. Худаниң нурини күтимиз!

4:19

«**Шуниң үчүн, Худаниң ирадиси билән азап-оқубәт чәккәнләр яхши әмәлләрни давам қилип, җенини вәдисидә туридиған Яратқучиға аманәт қилип тапшурсун**»

Әнди Петрусниң «**вәдисидә туридиған Яратқучи**» дегән сөзи немини көрситиду? Яратқучимиз немигә яки кимгә нисбәтән «вәдисидә туридиған», «ишәшлик» яки «садиқ» болиду?

Ишинимизки, бу алаһидә ибарә Худаниң барлиқ нәрсиләрни, болупму инсанниң өзини чоңқур мәхсәт билән яратқанлиғини көрситиду. Гәрчә гунаниң дәһшәтлик тәсири каинатқа кириваլған болсиму, бу мәхсәт һеч қачан, һеч қандақ өзгәргини яки әслидики йөнүлүштин бурулуп кәткини йоқтур. Худа Өз яратқинидин һәргиз жирақ туруп пәрвайим пәләк демәйду; әксичә, гәрчә каинат гуналиқ һаләткә жиқилған болсиму, меһир-муһәббитидин униң муһтаҗлиғиға қарап, керәклигини тәминләвериду.

Тәвратниң «Яритилиш» қисмида, Худаниң аләмни яритишидики умумий ишлар тәсвирләнгәндә, қизиқ иш шуки, ибраний тилида пәқәт «Худа» («Әлоһим») дегән исимла тепилиду. Бирақ инсанниң яритилиши билән мунасивәтлик тәпсилатлири тәсвирләнгәндә, Худаниң алаһидә исми «Яһвәһ» биринчи қетим пәйда болиду. Уйғур тилида бу исимни адәттә «Пәрвәрдигар» (Пәрвиш қилғучи, Пәрвишчи) дәп тәрҗимә қилип кәлдуқ. «Мис.» 3:15тин биз Худаниң бу исминиң: — «**Мән Өзәмдурмән**» «Бән бар Болғучидурмән» дегән мәнада екәнлигини чүшинимиз. Бу исим, шүбһисизки, Худаниң өзгәрмәс тәбиитини ипадиләйду. «Мис.» 3:15тә Худа Муса пәйғәмбәргә төрт йүз жил бурун Ибраһим, андин Исһақ вә Яқуп билән түзгән әһдиси тоғрилиқ сөзләйду. Инсан болса бир һәптә өтмәйла өз вәдисини унтуп кетиши мүмкин, лекин Худаниң вәдилири төрт йүз жилдин кейинму охшашла инавәтликтур; У һеч қачан унтумиған.

Инсанни яратқанда Худа: — «**Өз образ-сүритимиздә, Бизгә охшаш қилип инсанни яритайли!**» дегән нишанни бекиткән. Инсан гуна билән жиқилғанда шу улуқ нишани йоққа чиққанму? Чүнки инсан Худаға һеч охшимиған еди — меһриманлиқ, мулайимлиқ, муһәббәтлик, сехий, диянәтлик, сәмимий яки вападар болуп чиқмиған еди. Инсанда бу пәзиләтләрниң дәл әкси көрүнгән. Лекин Худа қандақ бәдәл төлишидин қәтъийнәзәр һәрдайим Өз сөз-каламиға мутләқ садиқ болуп («вәдисидә туруп») әмәл қилмай қалмайду. Шуниң билән гәрчә бәдили Өз Оғли Мәсиһниң һаяти болған болсиму, У Мәсиһниң қурбанлиғи арқилиқ инсанларниң Өзигә қайтиш йолини мәңгүгә ачқан.

«**Барлиқ ишлар Худадиндур; У бизни Мәсиһ арқилиқ Өзигә инақлаштурди, шундақла бизгә инақлаштуруш хизмитини тапшурди: — демәк, Худа Мәсиһдә адәмләрниң итаәтсизликлирини уларниң әйиви билән һесаплашмай, аләмни Өзигә инақлаштурди; шуниңдәк бизгә инақлаштуруш хәвирини аманәт қилип тапшурди**» («2Кор.» 5:18-19). Мана «**ишәшлик** (вәдисидә турған) **Яратқучи**» дегәнниң һәқиқий мәнаси! Униңға барлиқ һәмд-мубарәкләр болғай!